

Kárpátok Őre és Vasturul

Egy első világháborús szobortípus újjászületése aktualizált ideológiai üzenettel

ILONA L. JUHÁSZ

Guardian of the Carpathians and Iron Turul. The Rebirth of a First World War Statue Type with an Updated Ideological Message

Keywords: revival, World War I, First World War, monuments, symbols, national myth, national legend, military romance.

Az első világháború idején Ferenc Ferdinánd egykori tengerészadjudtánsától, Theodor Hartig osztrák gróftól származott az ötlet, hogy Bécsben adománygyűjtés céljából egy fából készült szobrot állítsanak, amely segítségével adományokat gyűjthetnének a hadiárvak és hadiözvegyek részére. Az alapötletet az osztrák gróf számára a bécsi „Stock im Eisen”, egy fából készült *vastuskó* adta (Achleitner 2014). A *vastuskónak* nevezett objektum a középkorban Európa-szerte elterjedt. A nagyobb városok bizonyos pontján álló fába vagy oszlopba az ott megforduló vándormesterlegények szöveget vertek annak emlékére, hogy ott jártak.¹

Hartig gróf erre a hagyományra építve javasolta egy olyan faszobor állítását, amelybe azok verhetnek majd szöveget, akik bizonyos összegért ezeket megvásárolják, így járulva hozzá a háborús segélyalaphoz, másrészt a jótékonyágon túl az állampolgár kifejezheti büszkeségét is, hogy „a nagy időkben osztrák lehet”. A szobor, a *Vasvitéz*, amely egy páncélos középkori katonát ábrázolt (*Wehrmann in Eisen*) egy ideális hős alakjában testesítette meg a vitézséget, tehát a katonák egyben példaképüknek is tekinthették. A közelmúltban restaurált szobor ma is látható a bécsi Városházával szemben, a *Wiener Stadtplanungshaus* árkádjá alatti mélyedésben (Achleitner 2014).

A bécsi példát követve a fából készült különféle objektumok rövid időn belül elterjedtek az Osztrák–Magyar Monarchia más városaiban és a Német Birodalomban is, de például Törökországban, valamint a tengerentúl pl. Argentínában, az Amerikai Egyesület Államokban stb. is feltűntek. Az emigránsok is így gyűjtöttek pénzt a háború otthoni, európai károsultjainak.

Ezek nem voltak hagyományos értelemben vett szobrok, hanem olyan alkotások, amelyek tovább módosultak azáltal, hogy folyamatosan szöveget vertek beléjük, vagy

1 Bécsben az egykori *vastuskó* ma már egy vitrinben látható a Stock-im-Eisen-Platz 3. számú házának sarkán. Győrben a Széchenyi tér 4. sz. lakóházának sarkán ma is áll a műemléknek nyilvánított *vastuskó*, Pozsonyban pedig a városi múzeumban őrzik (vö: L. Juhász 2010a, 11. p.; L. Juhász 2010b, 26. p.)

pedig kis fémlemez kerültek rájuk. Felavatásuk idején tehát még nem lehetett befejezett műveknek tekinteni ezeket. Az állítók elképzelése szerint akkor válnak teljessé, befejezetté, ha a szögek és lemezek, pikkelyek stb. teljesen beborítják a szobrot, vagyis azok vassá válnak. Az elnevezés miatt a mai napig eléggé széles körben tartja magát a tévhit, hogy ezek az alkotások eleve vasból készültek.

A szobrok formai szempontból nagyon változatosak voltak. Általában valamilyen katona alakját, harcászati eszközt, nemzeti szimbólumot vagy olyan alakot, esetleg konkrét személyt ábrázoltak, aki a nemzet hősi múltjára emlékeztetett. Voltak köztük azonban más objektumok is, mint például tengeralattjáró, pajzs, kapu, medve stb. A Német Birodalom fővárosában, Berlinben, egy élő személy, Paul von Hindenburg tábornok (1847–1934) hatalmas, 11 m magas és 26 tonnás alakját formázták meg és avatták fel 1915. szeptember 4-én (L. Juhász 2010a 11-13.).

Budapesten a Deák-téren 1915. szeptember 15-én került sor a nemzeti áldozatkészség szobrának, a Sidló Ferenc által megformázott Mátyás korabeli lovas szobrának felavatására.² Az akkori Magyarország területén azonban nem ez volt a legelső ilyen objektum. Pozsonyban korábban, még 1915. május 23-án leplezték le a *Vashonvéd*et a színház³ előtti téren, a Pöstyénben 1915. augusztus 20-án felavatott *Vaskorona* is megelőzte a budapesti szobrot (vö. L. Juhász 2010, 31–34. p.).⁴

Az akkori Magyarország mai Szlovákia területét képező részén az említettek túl más városokban is állítottak ilyen objektumokat. E sorok írója – elsősorban a már említett korabeli sajtó tanulmányozása során – 2009-ben még újabb, addig ismeretlen szobrokra bukkant: kiderült, hogy a fentebb már említett pöstyéni *Vaskoronán* túl Nyitrán 1915. október 17-én *Vasturult*, Losoncon pedig 1916-ban *Vasvitézt* állítottak. Adatokra bukkantam arra vonatkozóan is, hogy 1916-ban Komáromban is felvetették egy „vashonvéd” állításának gondolatát, s a korabeli sajtó tanúsága szerint több terv is született. Többek közt Hajós Alfrédot is bevonták ebbe a mozgalomba, sőt pénzadományokat is gyűjtöttek, a szobor felavatására azonban eddigi ismereteink szerint nem került sor. Mindössze a *Komáromi Lapokban* 1918 novemberében egy képkiállítás kapcsán megjelent írás szerzője említ egy „faemlékművet”, azonban az nem derül ki, hogy konkrétan milyen szoborról lehetett szó. A komáromi „nemzeti áldozatkészség pajzsa” azonban már 1915 decemberében elkészült, de ez nem szabadtérre került, hanem a helyi katolikus plébánia épületében, a Leányegyesület boltjában helyezték el, ott lehetett megvásárolni és beverni a szögeket is (L. Juhász 2010a, 11–38. p.; L. Juhász 2010b, 26–44. p.). Trencsénben ugyancsak kezdeményezték egy szobor elkészítését, azonban a szoborállítás ott sem valósult meg. A budapesti *Nemzeti Áldozatkészség Szobrába* beverendő szögekre és lemezekre Magyarország egész terü-

2 A Kiscelli Múzeum 2016-ban elkészítette a szobor rekonstrukcióját és a Templomtéren állították ki. http://www.kiscellimuzeum.hu/megjegyzes_haborus (utolsó letöltés: 2017. május 1.)

3 A mostani Szlovák Nemzeti Színház épülete.

4 Pöstyénben eredetileg Vas-Frigyest terveztek. Erről tanúskodik az akkor éppen Pöstyénben lábadozó Finta Sándor szobrászművésznek a *Pöstyéni Újságban* Vas Frigyest Pöstyénnek címmel megjelent írása. Vö. L. Juhász 2010, 31. p.). A *Vaskorona* ötlete csak később merült fel.

letén gyűjtöttek pénzadományokat, amelyeket a budapesti szoborbizottsághoz juttattak el.

A fent említett pöstyéni, budapesti, pozsonyi, nyitrai, losonci és komáromi szobron kívül Magyarország más vidékein is állítottak ilyen objektumokat. A kutatás mai állása szerint Győrben, Sopronban (itt kettő is: egy vaságyú és egy vasvitéz),⁵ Szombathelyen, Székesfehérváron, Kolozsváron, Nagyszebenben, Aradon, Temesváron, Nagyváradon, Székelyudvarhelyen, Szegeden és Csornán is. A székesfehérvári *Vértés Vitéz* alkotója Rigele Alajos (1879–1940) pozsonyi szobrászművész volt; ez a szobor ma is jó állapotban van, restaurálva a Szent István Király Múzeum előcsarnokában áll. Brassóban Ján Koniarik (1878–1952) szlovák szobrászművész készített el egy *Vashonvédet*, azonban a felállításáról nem tudott, visszaemlékezéseiben arról ír, nem készült el a szobor, a világháború ugyanis véget ért.⁶

E szobrok nagy része művészi szempontból nem jelentett különösebb értéket, ráadásul a beléjük vert, később rozsdásodó szögek is kárt tettek bennük, annak ellenére, hogy valamilyen pavilont is emeltek föléjük. Az első világháború befejezése után a Magyarország határain túlra került területeken ezeket az új rezsim eltávolította, megsemmisítette.⁷ A pozsonyi *Vashonvéd* ledöntését egy diák versben is megörökítette.⁸ Romániában a nagyszebeni *Vasvitéz* és a temesvári *Vashonvéd* túlélte az elmúlt évtizedeket,⁹ Magyarországon pedig Szegeden és a már említett Székesfehérvárott a helyi múzeumokban megőrizték ezeket a szobrokat (L. Juhász 2010a, 2010 b), a soproni *Vashonvédet*¹⁰ és a szombathelyi *Vasvitézt* (2014-ben)¹¹ a közelmúltban restaurálták.

-
- 5 A budapesti, valamint a soproni, vagy akár a komáromi példa alapján arra következtethetünk, hogy a korabeli Magyarország egy-egy településén akár több ilyen objektum is készülhetett. Budapesten ugyanis az említett lovas szobron kívül tengeralttjárót is készítettek, Sopronban pedig *Vasvitézt* és *Vaságyút* is avattak. Nem lehet kizárni tehát, hogy további kutatások során újabb objektumok meglétéről szerezhetünk tudomást.
 - 6 <http://nzs.trnava.sk/?q=node/116> (utolsó letöltés: 2017. május 1.) A szobor modelljéről készült felvételnek köszönhetően tudható, milyen szobortervet készített Koniarik. Bár neki nem volt tudomása róla, de a szobrot 1918-ban felállították. Erről a felavatott szoborról már a román uralom alatt készült képeslap is tanúskodik, ezen azonban már mint román háborús emlékművet ábrázolják. Veres Emese-Gyöngyvér kutatásaiból tudjuk, hogy a szobor fejét átalakították, így már román katonát ábrázolt (Veres Emese-Gyöngyvér: *„Mikor Oláhország háborút izene...” A barcasági csángók kálváriája*. Budapest, Barca Kiadó, 2008, 414–415. p.)
 - 7 Az Ausztria területén emelt szobrok közül is elpusztult néhány, de Hindenburg Berlinben állított szobrát is lebontották a háború után, majd a faanyagot eltűzelték.
 - 8 A vers „Miről beszél a pozsonyi Vashonvéd” címmel jelent meg a *Turul* c. diáklap 1919/32–33. számában. Teljes szövegét (is) lásd. L. Juhász 2010a, 37. p., valamint L. Juhász 2010 b, 259. p.
 - 9 Ezt bizonyos körökben úgy magyaráznak, hogy azért, mivel a német nemzetiségű közösség állította, nem a magyar.
 - 10 <http://www.muzeum.sopron.hu/index.php/hu/2013-04-25-13-58-46/tudomanyos-hireink/694-a-soproni-muzeum-vashonvedja-az-első-világhaborus-kiallitas-egyik-kueloenlegessege-2> (utolsó letöltés: 2017. május 30.)
 - 11 <http://szombathelyi7.hu/hiportal/kultura/7460-szazados-vasvitez>, <http://www.savariamuzeum.hu/?m%C5%B1targyeset-a-savaria-muzeumban,364> (utolsó letöltés: 2017. május 30.)

1. A „vasszobrok” reneszánsza napjainkban. A jótékonyágtól a migránsok elleni védelemig

A rendszerváltást követően tájainkon a hőskultusz újjáéledésének és erősödésének lehettünk tanúi. Mind az első, mind pedig a második világháború idején felavatott, vagy pedig e háborúk emlékére később állított különféle szobrok és emlékművek iránti érdeklődés napjainkban is egyre fokozódik. 1989 óta szinte valamennyi településen felújították a világháborús emlékműveket, és sok helyen, ahol még nem volt ilyen emlékjel, újat emeltek. A különféle kulturális és egyéb rendezvények egyik program-pontjának számít ezeknek az emlékműveknek a megkoszorúzása, s gyakran tartanak ezeknél emlékmisét, istentiszteleteket, illetve ökumenikus istentiszteletek is. Szlovákia magyarlakta településein a megemlékezéseken egyre gyakrabban szerepelnek az elmúlt évtizedben létrejött harcászati csoport, az ún. ősmagyar harcművészetet ápoló Baranta-Egyesület¹² tagjai, akik saját egyenruhával is rendelkeznek. Az 1989 után megalakult különféle „hagyományőrző” és paramilitáris csoportok¹³ ugyancsak megjelentek az emlékművek avatásán, vagy az ezeknél szervezett megemlékezéseken, koszorúzásokon, és más szélsőjobb csoportosulások is előszeretettel látogatják mind a világháborús emlékműveket, mind pedig a katonai temetőket.

A továbbiakban a nemzeti áldozatkészség kategóriájába tartozó, az első világháború idején elkészült három szobor, az eredetileg Kolozsváron felállított *Kárpátok Őre*, a Nyitrán felavatott *Vas-Turul*, illetve a székelyudvarhelyi *Vasszékely* újjászületéséről szövegek. Bemutatom a *Kárpátok Őre* másolataihoz kapcsolódó rítusokat, állításuk ideológiai hátterét, s kitérek az ezeknél a szobroknál elhangzott beszédekre is, mivel segítségükkel figyelemmel kísérhetjük a szónokok által a szobrokra ruházott feladatok időbeli változásait is.

1.1. A kolozsvári Kárpátok Őre

A kolozsvári szobrot 1915. augusztus 18-án avatták fel. Ez az időpont nem volt véletlen, ugyanis Ferenc József ezen a napon született, eleve az ő születésnapjához igazították a felavatás dátumát. Elkészítésére nem írtak ki pályázatot (mint az ország területén általában máshol sem), hanem egy kolozsvári szobrászt, Szeszák Ferencet bízták meg

12 A tudománytalan elméleteken alapuló barantáról az egyesület honlapján az alábbi tájékoztatás olvasható: „Az önálló magyar harcművészeti irányzat a magyar harci testkultúra megmaradt és megőrzött elemeinek rendszerbe foglalását és továbbfejlesztését tűzte ki célul. Az anyag gyűjtése, rendszerezése, a kiképzésbe való beillesztése jelenleg is folyik. Jelenleg közel ezer tradicionális technikai megoldás alkotja a baranta alapvázát. A különböző fogások, eljárások 60%-a más harcművészetben nem fordul elő, vagy feledésbe merült. A barantát ezen elemek léte, sokrétűsége, a történeti magyar gondolkodásmódból származtatott életfilozófiája teszi igazán izgalmas, egyedülálló szellemi, lelki és fizikai alkotássá.” Bővebben: <http://baranta.gportal.hu/gindex.php?pg=1629219> (utolsó letöltés: 2017. március 10)

13 Nemzeti Őrsereg, Magyar Gárda, Új Magyar Gárda stb.

a munkával, mivel úgy gondolták, személye garancia arra, hogy megfelelő szobor készül majd, de a választásban szerepet játszott a lokálpatriotizmus is. Szeszák eleget is tett az elvárásoknak (Szabó 1994, 60–62. p.). Egy idealizált népi alakot formált meg, a határvédő székely katonáét. A székelyek már ebben az időszakban is a legigazabb magyarokként jelentek meg a korabeli általános magyar diskurzusban, elterjedt a vélekedés, miszerint ők voltak azok, akik „hősiesen védték az ezeréves határokat és a nyugatot a keleti hordák támadásától”. Az első világháború idején tehát a *Kárpátok Őre* alakja erős szimbolikus jelentéssel is bírt, a tökéletes székely katonát testesítette meg, aki ismét védi az ezeréves határokat.

1. kép. A kolozsvári Kárpátok Őre szobor egy korabeli képeslapon (archív felvétel)

A szobor fölé, hogy megóvják az időjárás viszontagságaitól, fából készült pavilont emeltek egy stilizált székely kapu formájában, amelynek elemeit gazdag faragással díszítették. Az alkotás lényegében a korabeli népi és hősi romantika minden jegyét magán viselte.

A leleplezési ünnepséggel kapcsolatban megjelent előzetesben az alábbiakat írták a szoborról:

Írtunk már arról, hogy Kolozsvárt is lesz vashonvédszobor, amely ötletes és szép eszköze lesz a hadijótékonyság megnyilvánulásának. Lyka Döme székesfehérvári nagybirtokos ajánlotta fel a városnak, hogy a vashonvéd költségeit fedezi, a szögek beveréséből származó összes jövedelmet így a kolozsvári hősök árváinak és özvegyeinek javára fordíthatják. A szobor, Szeszák Ferenc monumentális és gyönyörű művészi alkotása teljesen elkészült már, s tegnap délelőtt Haller Gusztáv dr. polgármester elnöklete alatt értekezlet volt, amely a leleplezés programját megállapította. Eszerint augusztus 18-án tartják meg a leleplezési ünnepséget.

Bizonyos az, hogy Kolozsvár minden szépért lelkesedő közönsége örömmel karolja föl ezt a mozgalmat is, és végeredményben hatalmas összeget fog összeadni a nemes és győnyörű célra.¹⁴

Ahogy az a különféle emlékművek felavatásánál abban az időben általános gyakorlat volt, a kolozsvári avatási ünnepségen is felszólaltak a vallási felekezetek képviselői: a római katolikus, református, unitárius, lutheránus, görögkatolikus, görögkeleti lelkész és a zsidó rabbi. Az ünnepség szónokai dicsérték a királyt, s kifejezték hódolatukat iránta. A város polgármestere a következő szavakkal zárta beszédét: *„Hódolat a királynak, szeretet a népnek, csodálat a hadseregnek, tisztelet a szövetségesek iránt.”* A magyar mellett a *Gotterhalte* címen emlegetett¹⁵ osztrák himnusz is elhangzott, ami abban az időszakban megszokott gyakorlatnak számított. Ferenc József osztrák császár és magyar király jótekonysági célokra 1000 koronás adományt juttatott el a szoboravatásra, így a legelső szöveget Bethlen Ödön gróf főispán és kormánybiztos az ő nevében verte bele a szoborba.¹⁶

Az *Ellenzék* című lap leleplezési ünnepségről tudósító munkatársa írásában érzékeltette az uralkodó éltetése és a szobor által sugárzott üzenet között feszülő ellentmondást.

Lehullott a szobrot eltakaró vászon, előttünk áll a Kárpátok Őre, amint fegyverére támaszkodva pihen a kemény csata után, s nyugodtan, elszántan néz újabb küzdelmek felé. Mintha őrszemül maradt volna itt, ama félistenek közül, akiknek bevonulásával hatvanhat esztendővel ezelőtt Bem apó a szemközt lévő ház erkélyéről nézte végig, de most attól kérdi, aki ellen akkor harcolt. Kit győztek le, uram királyom?¹⁷

Az *Új Idők* című lapban megjelent rövid hírből pontos leírást kapunk a szoboralakról:

...A Kárpátok őre egy honvéd népfőlkelő, férfikora javában levő katona, aki a Kárpátok őrszeme, nagy juhászbundájában, hősipkával, melyen a katonasipkája ott van, szuronyos fegyverére támaszkodva, figyelve néz előre. Őrködik: tekintete nyugodtan, de szigorú vigyázattal figyel a határt. A szobrot székely-magyar motívumokkal ékesített mennyezet alá helyezték, s így a feketére festett szobor arca és két keze ércből van, mint a sötétre pácolt négyoszlopos, galambdúcos sátorféle, mely alatt áll, díszére válik a helynek, hova állították. A szoborba az első szöveget – a sipka gombrózsáját, – Bethlen Ödön gróf főispán kormánybiztos verte be a király nevében.¹⁸

A *Kárpátok Őrét* az első világháború befejezését követően a románok eltávolították a helyéről, majd később meg is semmisítették. 1940-ben, Észak-Erdély visszafoglalása

14 A király születésnapján leplezik le a kolozsvári Vashonvédet. *Újság*, 1915. augusztus 1. 3. p.

15 Az osztrák himnusz kezdő szavaiból: *Gott erhalte...*

16 A Kárpátok őre. *Új Idők*, 1915. augusztus 29.

17 A kolozsvári honvédszobor leleplezése. *Ellenzék*, 1915. augusztus 14.

18 A Kárpátok Őre. *Új Idők*, 1915. augusztus. 29.

után a Horthy Miklós által alapított Vitézi Rend Kolozsvári Zrínyi Csoportja ismét föl szerte volna állítani. A városban elterjedt szóbeszéd szerint a szobor darabjait a lakosok hazavitték megőrzésre, így a város katonai parancsnoksága felhívással fordult a kolozsváriakhoz ezek beszolgáltatására:

1918. december havában, amikor a románok Kolozsvárra bevonultak, lerombolták a „Kárpátok Őre” szobrot. A szobor darabjait állítólag megőrzés végett magukkal vitték. Felhívjuk mindazokat, akiknél a fent nevezett szobor egyes darabjai találhatóak, hogy azokat haladéktalanul szolgáltatassák be a kolozsvári katonai parancsnoksághoz, a városháza 4. számú szobájában.¹⁹

A rendőrség által folytatott nyomozás azonban végül kiderítette, hogy a feltételezés, miszerint a szobor darabjait megőrizték, nem bizonyult valós hírnek, ugyanis azt egy román rendőr elégette:

Az államrendőrség kolozsvári főkapitánya közli, hogy a rendőrség nyomozást folytatott a világháború folyamán felállított „Kárpátok Őre” emlékszobor eltűnése tárgyában. A rendőrség megállapította, hogy a Deák Ferenc utca és a Mátyás király tér sarkán állott faemlékművet a román diákság ledöntötte, és azt a rendőrség épületébe vitte. Onnan egy Lobontiu László nevű lovasrendőr a szobrot hazavitte és elégette. Lobontiuat másfél évvel ezelőtt Bukarestbe helyezték át. Felelősségre nem vonható.²⁰

2. A Kárpátok Őre szobor újjászületése három helyen új ideológiai és aktuálpolitikai háttérrel

A közelmúltban jó másfél évtized leforgása alatt a kolozsvári szobornak három másolatát is felállították: kettőt Magyarországon (Szilvásváradon és Budakalászon), egyet pedig Romániában, a székelyföldi Csíkcsomortánban. Az egykor karitatív célból készült faszobrok a hősi romantika jegyében, egyfajta nemzeti jelképként éledtek újjá egy egészen más ideológiai üzenettel. Az alábbiakban ezt a három objektumot mutatom be, elemezve az állítások alkalmát, a felavatási ünnepséget, a később rendezett megemlékezéseket, valamint az ünnepségeken elhangzott beszédeket, és részben az ezekhez a szobrokhoz kapcsolódó új kultuszt is.

2.1. A legelső másolat Szilvásváradon (Szalajka-völgy)

A első másolatot az ahhoz tartozó stilizált székely kapuval együtt 2002. november 17-én leplezték le Eger közelében, a szilvásvárad Szalajka-völgyben. A szobrot Harrach Péter, a Magyar Országgyűlés akkori elnöke avatta fel. Az ennél elhelyezett emléktábla

19 Jelentkezzenek a „Kárpátok őre” szobor darabjainak őrzői. *Keleti Újság*, 1940. október 15. 3. p.

20 A kolozsvári rendőrség tisztázta a „Kárpátok őre” eltűnésének részleteit. *Keleti Újság*, 1940.

tartalmazza mindazokat az információkat, amelyet az állíttató Kocsis László, az ÉPFUREÁL és a többi támogató és a szervezők fontosnak tartottak:

„KÁRPÁTOK ŐRE”
EMLÉKMŰ

EZT AZ EMLÉKMŰVET A SZESZÁK FERENC ÁLTAL KÉSZÍTETT 1915-ben KOLOZSVÁROTT FELÁLLÍTOTT ALKOTÁS

HŰ MÁSAKÉNT HOZTUK LÉTRE. AZ EREDETI EMLÉKMŰ 1918-ban ELPUSZTULT. KÁRPÁTOK ŐREI A HONFOGLALÁS KORÁBAN LEZÁRTÁK A KÁRPÁTOK HÁGÓIT, EZZEL VÉDVE A KÁRPÁT-MEDENCEI MAGYARSÁGOT. EZT A VÉDELMI RENDSZERT ÁRPÁD FEJEDELEM ALAKÍTOTTA KI.

EZ A VÉDELMI SZIMBÓLUM VÉGIGKÍSÉRTE A MAGYARSÁGOT A TÖRTÉNELEM FOLYAMÁN ÉS EZT FOGALMAZTA MEG SZESZÁK FERENC AZ I. VILÁGHÁBORÚS KATONAI ALAKBAN. A KÁRPÁTOK ŐRE KATONAI ALAKOT TÖLGYFÁBÓL FARAGTA: HORVÁTH BÉRES JÁNOS. AZ ŐRBÓDÉ SZÉKELYMOTÍVUMÁT SIMON LÁSZLÓ VÉSTE. STATIKAI TERVEKET TÓTH-VÁSÁRHELYI

JÓZSEF KÉSZÍTETTE. SZERVEZÉSÉBEN KÖZREMŰKÖDÖTT: PÓCSIK LÁSZLÓ.

AZ EMLÉKMŰVET ÁLLÍTTATTA: KOCSIS LÁSZLÓ ÉPFUREAL KFT.

SZILVÁSVÁRADAI ÖNKORMÁNYZAT, EGRI ZOLTÁN VOLT POLGÁRMESTER

ANTALNÉ FILIPCSÉNYI KATALIN POLGÁRMESTER

EGERERDŐ ERDÉSZETI RT. PALLAG LÁSZLÓ IGAZGATÓ

KISAFÖLDI ERDŐGAZDÁLKODÁSI RT. DR. MAGOS LÁSZLÓ IGAZGATÓ

KOCSIS MIHÁLY IGAZGATÓ HELYETTES

TÁMOGATÓK VOLTAK: EUROTRADE KFT, SZŰCS ATTILA IGAZGATÓ, EUROSPED RT.

AZ EMLÉKMŰVET 2002. NOVEMBER 17-ÉN FELAVATTA:

HARRACH PÉTER AZ ORSZÁGGYŰLÉS ELNÖKE

TÖKÉS LÁSZLÓ A KIRÁLYHÁGÓ-MELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET PÜSPÖKE

SZABÓ JÓZSEF APÁT, BÉLAPÁTFALVAI APÁTSÁG

A szobor felavatásakor, valamint az évente sorra kerülő megemlékezéseken a szónokok vezérmotívuma a Kárpát-medencei magyarság összetartozásának gondolata, valamint a székelyeknek, a Kárpátok őreinek a Kárpát-medence, „az ezeréves határok”, s nem utolsósorban Nyugat-Európa védelmében betöltött szerepének hangsúlyozása.

A szobor állíttatója, Kocsis László 2015-ben egy vele készült interjúban elmondta, nem volt véletlen, hogy a szobrot 2002 novemberében leplezték le. „A balliberális kormányváltás után az emlékmű felállításának célja az volt, hogy figyelmeztessék a Kárpát-medencében élő magyarokat, hogy létezésünk és megmaradásunk feltétele a nemzeti, határokon átívelő összefogás. – Az Orbán-kormány alatt elindult egy nemzeti gondolkodásmód. A 2002-es elvesztett választás hatására viszont úgy éreztük, hogy a nemzeti érzéseket, összetartozást, az egy nemzetben való gondolkodást meg kell jelelni – mondta Kocsis László. – A Kárpátok őrében két fontos üzenet egyesült: össze kell fogunk, és meg kell védenünk magunkat minden téren, kulturális, politikai, de katonai értelemben is.”²¹

21 <http://www.demokrata.hu/cikk/europat-oriznunk-kell> (utolsó letöltés: 2017. április 6.)

2.2. A második szobor Budakalászon Trianon-emlékműként

A Kárpátok Őre következő másolatát Budakalászon állították fel, azonban itt már nem csupán utaltak és hangsúlyozták a magyarok összetartozásának gondolatát, hanem eleve Trianon-emlékműként készült. Ugyanaz a faragó készítette ezt a szobrot is, aki a szilvásváradi faragta. Lezsák Sándor országgyűlési képviselő, az Országgyűlés alelnöke, a Nemzeti Fórum elnöke, Wittner Mária és Varga István országgyűlési képviselők, valamint Tőkés László püspök közreműködésével a nemzeti összetartozás napján, 2010. június 4-én avatták fel.²² Ezúttal nem székely kapu került a szobor fölé, hanem egy stilizált turulmadarat ábrázoló, kocsányos tölgyből készült fatetőzet. Azért kocsányos tölgyből, mert az eredeti kolozsvári szobor is ilyen fából készült.²³ A szobornál elhelyezett tábla felirata:

TRIANON EMLÉKMŰ
 „A KÁRPÁTOK ŐRE”
 ÁLLÍTOTTA BUDAKALÁSZ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA A POLGÁROK ADAKOZÁSÁVAL
 A BÉKEDIKTÁTUM 90. ÉVFORDULÓJÁN 2010. JÚNIUS 4-ÉN
 A SZOBOR JELKÉPE A MAGYAR NÉPFÖLKELENEK,
 AKI EZER ÉVEN ÁT VÉDTE MAGYARORSZÁGOT.
 AZ EREDETI SZOBROT KOLOZSVÁRON ÁLLÍTOTTÁK 1915-BEN,
 AZT A BEVONULÓ ROMÁNOK 1918-BAN ELPUZTÍTOTTÁK.
 AZ EMLÉKMŰ TERVEIT SZCZUKA ATILA KÉSZÍTETTE.
 A SZOBOR ALKOTÓJA HORVÁTH-BÉRES JÁNOS

2.3. A harmadik másolat Csíksomortánban a Pozsonyi „honmentő” csata jegyében

A csíksomortáni (román neve: Soimeni) Kárpátok Őre felavatására 2013. július 5-én került sor. „A szoboravató tisztelgés a dicsőséges pozsonyi csata²⁴ 1106. évfordulója előtt” – olvasható a rendezvény meghívóján,²⁵ amelyen egyébként a Székely himnusz egyik sora is szerepel: „Ne hagyd elveszni Erdélyt, Istenünk.” A szobrot a helyi iskola udvarán állították fel, s ezt is Horváth Béres János faragta.²⁶ A másolat elkészítésének

22 A Magyar Országgyűlés 2010-ben iktatta törvénybe a nemzeti összetartozás napját, hivatalos nemzeti emléknapná nyilvánítva június 4-ét, az 1920-as trianoni békeszerződés aláírásának évfordulóját. A törvény értelmében „a több állam fennhatósága alá vetett magyarság minden tagja és közössége része az egységes magyar nemzetnek, melynek államhatárok feletti összetartozása valóság, s egyúttal a magyarok személyes és közösségi önazonosságának meghatározó eleme”.

23 https://mno.hu/migr_1834/a_karpatok_ore_budakalaszon-244472 (utolsó letöltés: 2017. április 28.)

24 https://hu.wikipedia.org/wiki/Pozsonyi_csata (utolsó letöltés: 2017. április 20.)

25 <http://www.csibesz.ro/wordpress/hu/2013/06/29/karpatok-ore-emlekmu-csiksomortanban/> (utolsó letöltés: 2017. április 20.)

26 A szobor felállításának folyamatát videofelvételen is megörökítették: <https://www.youtube.com/watch?v=dGH4kmvtSGM> (utolsó letöltés: 2017. április 20.)

kezdeményezője a Székely Nemzeti Tanács tagjai voltak, az ötlet pedig Gergely István helyi lakostól származik, aki 2002-ben járt a Szilvásváradon felállított *Kárpátok Őrénél*. Egy interjúban azt is elmondta, hogy akkor felvetődött a Kárpátok Őre Szövetség megalakulásának gondolata is:

Szilvásvárad i látogatásom alkalmával felmerült, hogy a Székelyföldön is állítsuk fel az emlékmű hasonmását. Végiggondoltam, hogy melyik község polgármestere értené meg rögtön az elején, hogy mit jelente ez az emlékmű. Csíkcsomortánra gondoltam, amelyet becsületes, jó székely emberek laknak, és akik rögtön munkába állnak, ha feladatot bízunk rájuk. Ezzel az emlékművel valószínűleg nem áll meg ennek a szellemiségnek a hordozása. Tovább kell gondolnunk ezt, és máris felmerült ötletként magánbeszélgetések alkalmával, hogy létre kellene hoznunk a Kárpátok Őre Szövetséget.²⁷

„Énekszóval indult és a meghatottságtól nehezen jövő szavakkal zárult a Kárpátok Őre emlékmű csíkcsomortáni avatása. A 907-es pozsonyi csatára való megemlékezéssel egybekötött avatáson valamennyi erdélyi magyar politikai párt és történelmi felekezett szót kért és kapott, és ha az ünnepi beszédeknek hitelt adnak a pártok, az egyházak és a székely jövőt kézben tartani akarók, akkor a csomortáni ünnepséget a székely-magyar összefogás egyik alappilléreinek tekinthetjük” – olvasható az eseményről szóló egyik tudósítás bevezetőjében.²⁸ Érdemes felidézni a felavatási ünnepségen elhangzott beszédeket, mert ezek alapján érthetőbbé válik a szoborállítók célja, illetve képet kaphatunk arról is, hogy a szónokok beszédében milyen összefüggésekben jelenik meg a szobor, illetve hogyan értelmezik a pozsonyi csatát mint történelmi eseményt a *Kárpátok Őréhez* kapcsolódó diskurzus kontextusában, másrészt hogyan építik be beszédükbe az aktuálpolitikai kérdéseket. Részlet Izsák Baláznak, a Székely Nemzeti Tanács elnökének beszédéből:

Ha ránézünk a Kárpátok Őrére, a székely nemzet két alapvető tulajdonságát azonnal észrevesszük rajta: egyik a nyugalom, a másik az elszántság. A kettő együtt a rendíthetlenséget eredményezi. A szoborállítók munkáját a lendületesség és a céltudatosság jellemezte. A nyugalom, az elszántság, a lendületesség és a céltudatosság kell bennünket is jellemezzon a maihoz hasonló nehéz időkben. Nem kell félnünk, mert van bennünk elég erő ahhoz, hogy megakadályozzuk az ellenünk törő szándékokat. És megmutatjuk Románia kormányának, Európának és a nagyvilágnak, hogy nem tehetnek velünk azt, amit akarnak, és nem engedjük betagozni Székelyföldet olyan óriásrégióba, ahol a magyarság aránya kevesebb 30 százaléknál.

Borboly Csaba, az RMDSZ Csíki Területi Szervezetének elnöke arról szól, miben látja ő a szobor üzenetét a ma embere számára:

²⁷ Maroknyi székely őrt áll, mint a szikla <http://fejerszovetseg.blogspot.sk/2013/07/karpatok-ore-maroknyi-szekely-ort-all.html> (utolsó letöltés: 2017. április 20.)

²⁸ <http://csomortan.ro/index.php?menuID=311&event=751&id=399> (utolsó letöltés: 2017. április 20.)

Ennek az alkotásnak üzenete van. A Kárpátok őrzésének a feladatát kell ellátnunk, ahogyan őseink is tették. Ehhez azonban feltételekre van szükség. Az egyik feltétel az összefogás, a másik feltétel pedig egymás tisztelete. Nincsenek jó és rossz magyarok, csak jó magyar emberek vannak. Együtt kell haladnunk a közös cél felé, egymásban bízva. Nem a magyarnak kell legyőznie a magyart. A székely összefogást kell erősíteni és a gyarapodásunkat szolgálni. Nem fogunk elfogyni mi itt, a Székelyföldön, mert nekünk itt van a jövőnk. Hallatnunk kell a hangunkat, és nem szabad feladni a küzdelmet.”²⁹

A Magyar Polgári Párt Hargita megyei szervezetének elnöke beszédében említést tett a kolozsvári eredeti szoborral kapcsolatban a szögbeverésekről is, amellyel szerinte jelképesen megerősítették a katonát:

Nem számít, hogy tulipánt, fenyőfát vagy csillagot ábrázoló kalapáccsal verünk szeget a szoborba, a fontos az, hogy minél több jót szolgáló székely neve kerüljön bele az áldozatkészségről tanúskodók aranykönyvébe. Őrizzük meg határainkat, ne engedjük szó és cselekedet nélkül szétrombolni a székelyföldet! Az áldozatkészség vasszegei borítsák be a szobrunkat. [...] Csak együtt nyerhetünk csatát, és mint mindig, most is az egyszerű közembereink kell, hogy hősök legyenek!³⁰

Az Erdélyi Magyar Néppártot képviselő megyei elnök az örökös jelentőségét hangsúlyozta:

Mégiscsak boldog az a nép, amelynek ezer év után is vannak őrzői. Nem mi tehetünk arról, hogy kilopták a határt a lábunk alól, de szívünkben ugyanaz a határ húzódik meg, ami mindig is volt. Ezt a határt őrizzük ma is, akkor is, ha már csak mi hiszünk benne. Itt kezdődik és itt végződik Európa, ezért álltak itt őrt mindig, és ezért kell nekünk is őrt állnunk, akár akarjuk, akár nem, akár bevalljuk, akár nem. Az örökös nemcsak kötelesség, hanem megtiszteltetés is. Tiszteljük hát ezt az alkotást. Értünk örökös, érte örökösünk.³¹

Patrubány Miklós, a Magyarok Világszövetségének elnöke egyebek közt kritikát fogalmazott meg a nagypolitikával szemben, mert országosan nem emlékeztek meg hivatalosan a pozsonyi csata 1100-ik évfordulójáról. Kijelentette, hogy a magyarországi és székelyföldi összefogással megalkotott emlékmű megkésetten is pótolja azt a súlyos mulasztást, amelyet a magyar állam 2007-ben követett el, amikor az Árpád nagyfejedelem vezette honalapítás óta eltelt idő legjelentősebb magyar katonai sikerének 1100. évfordulóján „elfelejtett” méltó módon megemlékezni. A szoboravató ünnepségről a Magyarok Világszövetsége honlapján megjelent tudósítás címe eleve az elmaradt megemlékezésre utal: Hat évvel megkésett megemlékezés a Pozsonyi csatáról – nem

29 <http://csomortan.ro/index.php?menuID=311&event=751&id=399> (utolsó letöltés: 2017. április 20.)

30 <http://csomortan.ro/index.php?menuID=311&event=751&id=399> (utolsó letöltés: 2017. április 20.)

31 <http://csomortan.ro/index.php?menuID=311&event=751&id=399> (utolsó letöltés: 2017. április 20.)

Pozsonyban, nem Budapesten – Csíksomortánban.³² Kocsis László vállalkozó, a Kárpátok Őre szobor legelső, szilvásváradi másolatának állítója meghívott vendégeként beszédében a magyarok és székelyek összetartozásra, az éberségre helyezte a hangsúlyt, s úgy vélte, hogy az eredeti szobor alkotója annak idején a kulturális védelemre is gondolt:

A magyar és a székely lelkileg és szellemileg is egymásra kellett, hogy találjon a kommunista diktatúra összedőlése után, hiszen sokáig nem beszélhettünk arról, hogy magyar testvéreink élnek a Csonka-Magyarország határain túl is, arról meg főleg nem beszélhettünk, hogy hogyan kerültek oda, amikor ők mindig is ott voltak. Azt szeretnénk, hogy összetartó, szét nem szaggatható egység legyünk. Szeszák Ferenc, a kolozsvári Kárpátok Őre alkotója a szellemi, kulturális védelemre is gondolt, amikor megfaragta a maga korában egyedülállóan számító alkotását. Nekünk is feladatunk a kultúránk őrzése, és egy pillanatra sem lankadhat a figyelmünk.³³

A felavatási ünnepségen ott voltak a paramilitáris Új Magyar Gárda Székely Szakasznak³⁴ tagjai is, akik árpádsávós zászlóval álltak díszőrséget az emlékmű mellett. Az ezt követő években azonban ezt a szerepet már a székely huszárok, illetve népviseletbe öltözött fiatalok töltötték be. A 2014-es ünnepségről megjelent tudósítással kapcsolatos internetes hozzászólásokból megtudható, hogy az Új Magyar Gárda tagjai ekkor is szerettek volna őrnt állni, azonban a szervezők odébb tessékelték őket.³⁵

A stilizált székely kapu oszlopain megörökítették a készítőik és az adományozók névsorát is.

Az iskola kerítésének külső falára elhelyezett táblán a szoborral kapcsolatos legfontosabbnak tartott információk, valamint azoknak a személyeknek és intézményeknek a névsora szerepel, akik valamilyen módon szerepet vállaltak annak létrehozásában:

KÁRPÁTOK ŐRE

A Kárpátok őre egy népfőlkelő, férfikorának javában levő katona, aki a Kárpátok őrszeme, nagy juhászbundájában, katonasípkával, szuronyos fegyverére támaszkodva figyelve néz előre. Őrködik: tekintete nyugodtan, de szigorú vigyázattal figyel a határt.

A Szeszák Ferenc által készített, őrt álló honvédet ábrázoló szobrot első ízben Kolozsváron avatták fel, 1915-ben. Így kívántak tisztelni azon székelyek előtt, akik az Árpád

32 <http://www.egipatrona.hu/mvsz/index.php/sajtoszolgalat/2013-sajtoanyaga/1312-hat-vel-megkesett-megemlekezes-a-pozsonyi-csatarol-nem-pozsonyban-nem-budapesten-csiksomortanban> (utolsó letöltés: 2017. április 20.)

33 <http://csomortan.ro/index.php?menuID=311&event=751&id=399> (utolsó letöltés: 2017. április 20.)

34 http://ujmagyargardamozgalom.com/szekely_szakaszh (utolsó letöltés: 2017. április 20.)

35 Pityiri Palkó nevű hozzászóló: „A nagy egyetértő összeborulásban még arra is szántak időt és energiát a szervezők a polgármesterükkel karöltve, hogy valamilyen, biztos nem Isteni sugallatra megpróbálják fenyegetéssel is eltávolítani a díszőrséget álló Új Magyar Gárda tagjait, az árpádsávós zászlóval” <https://szekelyhon.ro/faluszerte/a-karpatok-ore-erositse-a-hitet> (utolsó letöltés: 2017. április 20.)

fejedelem által kialakított védelmi rendszerben szolgáltak, melynek rendeltetése az volt, hogy megvédje a Kárpátok hágóit, szorosait a külső támadások ellen. Azonban a háború után Erdélybe bevonuló román csapatok katonái elpusztították az emlékművet.

A csíksomortáni iskola udvarán álló szobrot Horváth Béres János készítette, a tornyot Székely Csaba és Török Csaba faragók, míg a talapzatot Forró Attila csíkszeredai vállalkozó.

A Csíksomortánban újra felállított Kárpátok Óre emlékművet 2013. július 5-én, a Dicsőséges Pozsonyi Csata 1106. évfordulóján avatták fel.

Csíkpálfalva³⁶ Község Önkormányzata köszönetét fejezi ki mindazoknak, akik hozzájárultak ahhoz, hogy a szobor méltó helyen állhasson. Köszönet Kocsis Lászlónak, és Tapodi Lászlónak az INTER-ÉPFU BUDAPEST Kft-nek, valamint munkatársaiknak, köszönet Gergely István Tisztinek, a Csomortányért Egyesület elnökének, Csomortáni Ernőnek, az Aracs Közbirtokosság elnökének, Gál Barnának, a Szellő Szállónak, továbbá köszönet Székely Vilmosnak és fiainak a segítségért. Külön köszönet Horváth-Béres János szobrásznak az örtony faragóinak, Székely Csabának és Török Csabának a talapzat elkészítőinek, Forró Attilának és Marosi Bélának, ugyanakkor a sepsibükszádi kőfaragóknak, a daruzásért Cegő László személyében a CONSUNIT Kft-nek, és végül köszönet a lelkes csomortáni lakosoknak a kitartó munkájukért.³⁷

A kolozsvári szobor másolatának elkészítésekor egészen más célok motiválták az állítót, mint 1915-ben az eredeti Kárpátok Óre esetében az akkori kezdeményezőket. A mostani állítatók sem szólnak róla, illetve a szoborral kapcsolatban elmondott és leírt információkban sem említették, hogy azt egykor karitatív céllal emelték. Arról sem esett szó, hogy az ilyen típusú szobrok állításának szellemi atyja Theodor Hartig osztrák gróf volt, illetve hogy hasonló objektumokat Európa különböző országaiban, valamint Magyarország más városaiban is emeltek, s arra sem utalnak, miért éppen az időjárás viszontagságainak kevésbé ellenálló fából készült. A megemlékezésekről szóló tudósítások szerzői általában Szeszák Ferencnek, az eredeti szobor készítőjének tulajdonítják a szobor állításának gondolatát is. Csupán a 2017-ben Csíksomortánban tartott megemlékezésen volt szó először a nemzeti áldozatkészséget jelképező szobrok állítása történetének ismertetéséről egy tanár tolmácsolásában.

3. A nyitrai Vas-Turul

A mai Szlovákia területén 2015-ben Alsóbodokon állították fel a nemzeti áldozatkészség kategóriájába tartozó objektum, a nyitrai Vas-Turul másolatát, amely noha egyelőre úgy tűnik, nem bír olyan jelentőséggel, mint a Kárpátok Óre szobor, s nem tudni, hogy az évek során milyen kultusz alakul ki körülötte.

A magyarok mitikus madarának szobrát, a Vas-Turult Nyitrán eredetileg 1915. október 17-én állították fel, s az első világháború után ugyanolyan sorsra jutott, mint a nemzeti áldozatkészség kategóriájába tartozó szobrok nagy része. A szobor létezése hosszú ideig a feledés homályába merült, sem a helyiek, sem pedig a környékeliek, de Szabó

36 Csíksomortán közigazgatásilag Csíkpálfalva nagyközség része.

37 <http://csedoa.blogspot.sk/2015/11/a-karpatok-ore-szekelyfold-keleti.html>

Dániel, a nemzeti áldozatkészség szobrainról írt legelső magyar nyelvű tanulmány szerzője sem tudott egykori meglétéről (Szabó 1994, 59–84. p.). Néhány éve az első világháború éveiben megjelent regionális lapok tanulmányozása során e sorok írója bukkan rá híradásokra ezzel a szoborral kapcsolatban, így szereve tudomást meglétéről (L. Juhász 2010a, 35. p.; L. Juhász 2010b, 24. p.). A nyitrai *Vas-Turulon* túl a fentebb már említettek (a pöstyéni *Vaskorona*, a losonci *Vasvitéz*, a komáromi vért), egykori létezéséről, valamint a Trencsénben és Komáromban tervezett hasonló, a kutatók számára addig ismeretlen elképzelésekről ugyancsak a korabeli sajtóból szerzett tudomást a szerző, majd publikált elsőként ezekről (L. Juhász 2010a; L. Juhász 2010b; L. Juhász 2014).³⁸

A nyitrai *Vas-Turul* felavatása előtt megjelent egyik hírből egyebek közt az is megtudható, hogy mint több más, ebbe a kategóriába tartozó szobor esetében, ezúttal is készült emlékkönyv a felavatási ünnepségére, amelyben a kezdeményezők nevén túl az adományozók nevét is megörökítették.

*A „Nyitrai Vasturult” október hó 17-én délelőtt 11 órakor leplezik le Nyitrán a Városház-téren, a nagy idők komolyságához és a kitűzött cél magasztos jellegéhez méltó ünnepies keretek között. Az adományozó nevére ellátott arany szeg (testületek, családok és magánosok részére) ára: 50 korona. Az adományozó nevével ellátott ezüst szeg (kizárólag egyesek részére) ára: 10 korona. Vasszeg ára: 1 korona. – Vasszeg tanulóifjúság és gyermekek részére: 20 fillér. Felülfizetéseket hálás köszönettel fogad és a „Nyitrai Vasturult” emlékkönyvében nyugtáz a rendezőség. Miután a név bevésése több időt vesz igénybe, kívánatos, hogy az ilyen szegekre szóló előjegyzések néhány nappal előbb a „Vörös Kereszt Egylet” titkárnál, dr. Szathmáry István várm. tb. főjegyzőnél jelentessenek be. A szegek megváltásából befolyó adományok a nyitramegyei illetőségű katonák özvegyeinek és árváinak támogatására fognak fordíttatni.*³⁹

A háború idején szintén általános gyakorlatnak számított e szobortípus esetében, hogy az adományozók részére számozott emléklapokat bocsátottak ki. Lényegében a 197-es sorszámú *Vas-Turul* emléklapon⁴⁰ látható rajzon és egy levelezőlapon túl fénykép nem került elő. Az 1915-ben készített emléklapra az alábbi szöveget nyomtatták:

Nyitrai Vas-Turul.

Ezen emlékművet gróf Nemes Jánosné szül. Csáky Natália grófné honleányi lelkesedése emelte Nyitrán, a megye székvárosában, azon nyitra-megyei illetőségű katonák özvegyei és árvái javára, akik az 1914 évben kiűtött nagy világháborúban a haza és a király védelmében hősi hallt haltak. – A Turul talapzatául szolgáló faoszlopot pedig a vármegye közönségének hazafias áldozatkészsége borította be szegekkel, amely szegek megváltá-

38 Mindezt azért tartottam fontosnak hangsúlyozni, mivel mind Szabó Dániel, mind pedig e sorok szerzőjének publikációit a forrás megjelölése nélkül használják, egyre több oldalról köszönnek vissza az interneten szó szerinti bekezdések, mondatok anélkül, hogy megjelölnék, honnan is származik az információ.

39 Nyitrai Vasturul. *Nyitramegyei Szemle*, 1915. október 10. 4. p.

40 <https://www.kozterkep.hu/~14540/>

sából befolyt adományok az elesett hősök özvegyeinek és árváinak gyámolítására szánt alapot gyarapították. – Az emlékmű díszének emeléséhez és az alap gyarapításához egy szeg megváltásával és beverésével a jelen emléklap tulajdonosa is hozzájárult.

Ennek hitelül szóljon jelen emléklapunk, melynek száma alatt az adakozó neve a „Nyitrai Vas-Turul” emlékkönyvében feljegyeztetik és megörökítetik.

Kelt Nyitrán, 1915-ben, a világháború második évében.

Védnök: dr. Gróf Battyhány Vilmos megyés püspök

Elnök: Craus István főispán, kormánybiztos.

Női társelnökök:

Özv. Gróf Eszterházy Jánosné

Gróf Nemes Jánosné

Craus Vincze pénztáros

Dr. Szathmáry István titkár

A felavatáson nem csupán a magyar himnusz hangzott el, hanem az osztrák és a német is. Szó van egy „oszlopos tető”-ről is, amely az időjárás viszontagságaitól védte meg a szobrot, ami egyébként megszokott tartozéka volt az ebbe a kategóriába tartozó szobroknak. A bevért szögek esetében bár „ezüst” és „arany” szegeket említenek a hírben, azonban ez nem a szögek anyagára utal, hanem arra az összegre, amiért a vasszögeket megvásárolták. A nyitrai Vasturul felavatását követően aránylag rövid időn belül 26 000 korona folyt be az eladott szögekből:

A Nyitrai Vasturul leleplezési ünnepélye f. hó 17-én folyt le díszes keretek között. A pozsonyi honvédszenekar a Himnusz, a „Gott erhalte” és a „Wacht am Rein” felemelő dallamával nyitotta meg az ünnepélyt, melynek lefolyása alatt Jeszenszky Alajos prelátus és kanonok, gróf Nemes Jánosné és dr. Thuróczy Tibor polgármester beszéltek. A polgármester a város nevében átvette az emléket gondozásba s ennek külső jele már eddig is az az oszlopos tető, mely az emlékmű fölött emelkedik és a város költségén készült. A felavatás után kezdetét vette a szegek beverése s mindjárt ez alkalommal az arany és ezüst szegek hosszú sorát vésték be a Vasturul oszlopába. A szegek megváltásából eddig 26 ezer kor. folyt be.⁴¹

A 2015-i turulatvási ünnepség főszervezője az alsóbodoki Esterházy János Szülőföldjéért Egyesület volt, azonban más szervezetek, intézmények is csatlakoztak társzervezőként: a Csemadok Nyitrai Területi Választmánya, az Alsóbodoki Magyar Tannyelvű Magán-szakközépiskola, a Nyitra és Vidéke Célalap, valamint a Zoboralji Kulturális és Információs Központ és a Magyar Közösség Pártja Nyitra Járási Elnöksége. Míg 1915-ben egy védnöke volt a rendezvénynek dr. Gróf Battyhány Vilmos nyitrai megyés püspök személyében, ezúttal már kettő: egy egyházi és egy világi. Az előbbi Ďurčo Zoltán, a Nyitrai Egyházmegye püspöki helynöke, az utóbbi pedig Csáky Pál, az MKP európai parlamenti képviselője.

41 A Vasturul leleplezése. *Nyitramegyei Szemle*, 1915. október 24. 5. p.

2. kép. A nyitrai Vasturul másolata Alsóbodokon háttérben az Esterházy-keresztúttal (L. Juhász Ilona felvétele, 2017)

Az ünnepséget az alsóbodoki, népviseletben megjelent éneklőcsoport fellépése nyitotta meg, amely a Dobos Attila táncdalénekes és dalszerző⁴² által jegyzett *Magyarok világhimnuszát* adta elő, s szerepelt tárogató is. Az ünnepi beszédet Csáky Pál mondta, és a püspöki helynökkel együtt ő leplezte le a szobrot is. A megszentelését követően a résztvevők beverhették a helyszínen megvásárolt, számozott szöveget, s az 1915-ös gyakorlatot követve ők is emléklapot kaptak, valamint beírhatták nevüket az erre az alkalomra készült emlékkönyvbe is. A rendezvény végén a magyar himnusz is elhangzott.

Ami a szobrot mint objektumot illeti, másolata az 1915-ben felavatott szobornak, a turul szárnyainak fesztávolsága 2 méter. A turult tartó faoszlop kb. fél méter magas

⁴² Dobos Attila szakmáját tekintve fogorvos, ő jelentette meg a szélsőjobb eszmeiséget képviselő *Nemzetőr* c. lapot (<http://wanted2007.blogspot.sk/2007/04/27.html>). A Magyarok világhimnusza is részben már folklorizálódott, s elsősorban az ún. *nemzeti rock*ot játszó különféle zenekarok és csoportok repertoárjába is bekerült. Szövege: „Halló magyar! Hol vagy? Felelj! / Halló magyar! Hallasz? Felelj! / Bármerre vitt a sors, hív az ősi föld / Zászlója még ma is piros-fehér-zöld!

Halló magyar! Kárpát felelj! / Halló magyar! Erdély felelj! / Bármerre vitt a sors, hív az ősi föld / Szívedben megmaradsz piros-fehér-zöld!

De messze van Amerika! / Szegény magyar! Hol van „haza”? / Bármerre vitt a sors, hív az ősi föld / Véredben megmaradsz piros-fehér-zöld!” http://dalszoveg.network.hu/video/magyarok_vilaghimnusza/a_magyarok_vilaghimnusza (utolsó letöltés: 2017. május 1.)

betontalazaton áll. A talapzatra helyezett fekete márvány emléktáblán olvasható felirat szerint az elesett katonák emlékének is szánták.

VAS-TURUL
A haza védelmében
hősi halált
haltak emlékére
Nyitra 1915
Alsóbodok 2015

Az időjárás viszontagságaitól védő tető a másolat fölé nem került, s egyelőre nem lehet tudni, hogy az eredeti tető milyen lehetett, mert a korabeli sajtóhír csupán a meglétéről tesz említést, s a fennmaradt ábrázolásokon sem szerepel.

Fontos megemlíteni, hogy az *Vasturul* nem az egyetlen turulszobor a parkban. Pár hónappal korábban, március 15-én is felavatták a nyitrai Zobor hegyen 1896-ban felavatott, majd az első világháború végén lerombolt millenniumi emlékmű turuljának másolatát.⁴³ Az emlékpark egyben szoborpark is, ugyanis az említett két turulszobron kívül egy emlékfá is áll itt, amelyet a park felavatásakor lepleztek le,⁴⁴ valamint itt található Apponyi Geraldine⁴⁵ és Széchenyi István emlékműve is.⁴⁶

Ebben a parkban kapott helyet a 2012 szeptemberében felszentelt, 14 stációból/ emlékfából álló *Esterházy-keresztút*, amely Esterházy János (1901–1957)⁴⁷ csehszlová-

43 <http://felvidek.ma/2015/03/alsobodok-felroppent-a-zoborhegyi-turulmadar-a-szoboravatas-sal/> (utolsó letöltés: 2017. május 1.)

44 <http://www.sssp.sk/index.php/kronika/kronika-2015-2016/312-az-iskola-területen-letesített-emlekpark-avatounnepelye> (utolsó letöltés: 2017. május 1.)

45 Nyitra vidékéről származott, I. Zolu albán király felesége volt (Budapest, 1915 – Tirana, 2002). Az emlékművet születésének 100. évfordulója alkalmából emelték.

46 A különféle szoborparkok száma a Kárpát-medencében az utóbbi években jelentősen megnőtt, s továbbra is gyarapszik. Dél-Szlovákia magyarlakta tájain is több ilyen parkkal rendelkező település van, az itt található objektumok túlnyomórészt fából készültek. A szoborparkok egyik legfigyelemreméltóbb szlovákiai példája a csicsói, ahol többek közt a fából faragott hét vezér, Búvár Kund (a szobor faragója szerint Búvár Kund Csicsónál fúrta meg az ellenség hajóit), Szent István király, a magyarok nagymamája, Szent István, sámán, szélhárfá, a nyelvtörvény szobra stb. áll.

47 Esterházy János az 1938-as visszacsatolást követően Szlovákiában maradt, s vállalt politikai szerepet, az ott élő magyarokat (a Zobor-vidéki magyar falvak nem kerültek Magyarországhoz) képviselte az akkori szlovák parlamentben. A második világháború után perbe fogták és háborús bűnösneként elítélték, s a börtönben halt meg. Személye megosztja a szlovák, valamint a magyar történészeket is. A rendszerváltást követően Esterházyt nagy kultusz övezi, számos emlékjelet (szobrot, emléktáblát) állítottak emlékére, s úgy tűnik, ezek száma a jövőben még növekedni fog. Életéről és munkásságáról lásd bővebben: Molnár Imre: *Esterházy János. 1901–1957*. Dunaszerdahely, 1997; Simon Attila: *Esterházy János és a szlovéniai Magyar Párt – Iratok a szlovákiai magyarok történetéhez (1938–1945)* Somorja, Fórum Kisebbségkutató Intézet, 2014.

kiai magyar mártír politikus emlékéét őrzi. A domb tetején egy kápolna is épült tisztele-
tére, amelynek befejezését és felszentelését 2017 szeptemberére tervezik, s Esterházy
hamvai is ide kerülnek majd.

Az Alsóbodokon újraállított nyitrai *Vasturul*, a magyarok mitikus madara mint jelképe
a rendszerváltás óta eltelt időszakban jelentősen felértékelődött és számuk is jelentő-
sen megnövekedett a Kárpát-medencében. Mint nemzeti és politikai szimbólum egy-
aránt kapcsolódik mind a hadiromantikához, mind pedig a romantikus történelem-
szemlélethez.

Csámpai Ottó, a *Vasturul* újraállításának egyik támogatója a *Szabad Újság* című szlo-
váki magyar lapban osztotta meg az olvasókkal gondolatait a felállítandó szoborral
kapcsolatban. Írásában sajátos párhuzamokat von a szoboravatás időszaka és a jelen
közt, illetve ecseteli a szobor létrejöttének történetét. A *Kárpátok Őrének* másolatával
kapcsolatos más írásokhoz hasonlóan e szobortípus előzményeiről ő sem ejt szót, ezáltal
úgy tűnik, mintha e szobortípus állításának ötlete annak idején a magyarok körében szü-
letett volna meg. Csámpai néhány szervezetnek tulajdonítja a „mozgalom megindulását”
és sajátos történelmi-politikai gondolatokat oszt meg a szobor apropóján az olvasókkal:

*...A Nagy háború kitörésekor Nyitra lakosságának hatvan százaléka magyar nemzetiségű
volt. A többiek szlovákok, németek és zsidók. De mindannyian hungarus-tudatú, hazájuk-
at szerető emberek. Manapság a magyarok aránya nem éri el a két százalékot. A háború
második évében Magyarországon vidéki településeinken még valóban élt a magyar szellem.
Ám akkor is ugyanúgy voltak ügyes kezű manipulátorok, mint manapság. Főleg az ország
fővárosában, amely aztán megérdemelten meg is kapta a „bűnös város” jelzőt, folytonos
volt a nemzetellenes, uszító és bomlasztó propaganda. Már 1914 előtt a magyar értelmi-
ség legjobbjai, gróf Tisza István, Herczeg Ferenc, Prohászka Ottokár vagy Bangha Béla,
figyelmeztettek, hogy a budapesti sajtó kivétel nélkül, nap, mint nap gyalázza a magyarok-
kat. Lám, lám, az utolsó kettő nyitrai születésű! A háború első hónapjaiban, 1914. októ-
ber elején egyik csaknem elfeledett költőnk, Gyóni Géza írja iszonytató sorait a przemysli
lövészárokból. Ezekből is az önzetlenül, de ugyanakkor kilátástalan küzdő, megcsalt kato-
nák dühe izzik a háttérben uszítókat, mások keservéből hasznat húzókat, az uszora-
gárost fogukhoz verőket, álhazafiakat, közönyöseket ellen: „Csak egy éjszakára küldjétek el őket...
a hitetleneket s az üzérkedőket... hosszú csahos nyelvvel hazaszeretőket!”*

*[...] Ilyen légkörben, nem egész egy év elmúltával, indította meg néhány szervezet azt a
mozgalmat, amelynek célja anyagiakban is segíteni a harcútereken küzdő, életüket feláldo-
zó katonák családjait. Lényege, az áldozatkészség szobrainak felállításán keresztül, gyűj-
tést indítani az arra rászorultaknak. Bár a mai Felvidék területén Pozsonynak jutott az
elsőbbbség az ilyen jellegű szobor felállítására, Nyitra sem maradt ki ebből az eseményso-
rozatból. Hiszen a város még messze nem úgy élt a szlovák lakosság köztudatában, mint
a korai szlávok mitológizált központja...⁴⁸*

Úgy tűnik, hogy a felavatása óta eltelt időszakban a *Vasturul* nem játszott olyan szere-
pet az emlékezetkultúrában, mint a *Kárpátok Őre* szobor másolatai. Hogy ez így marad-e,
nehéz megjósolni, azonban feltételezhető, hogy az emlékparkban domináló, Esterházy

48 Csámpai Ottó: Nyitra és a Vas-Turul. Néhány gondolatfüzér az alsóbodoki Vas-Turul felavatása
kapcsán. *Szabad Újság*, 2015. október 28. 30–31. p.

János emlékére létrehozott keresztút és a közeljövőben átadandó kegyeleti kápolna meglepte hatással lesz a *Vasturul* népszerűségére is, valamint a hozzá fűződő kultusz kialakulására is. Erről néhány év elteltével többet tudunk majd.

4. A harmadik újraállított szobor: a Vasszékely

Az első világháború idején Székelyudvarhelyen egy *Vasszékely* nevű szobrot állítottak, azonban ennek talapzatára a háborúban addig elesett katonák névsora is rákerült. Az első világháború után szintén ledöntötték, majd megsemmisült, a közelmúltban újraállították, de a *Vasszékely* alakja ezúttal már nem fából, hanem bronzból készült.

Az eredeti szobrot 1917. december 18-án avatták fel, tehát több mint két évvel később, mint a nyitrai *Vasturult* és a kolozsvári *Kárpátok Őrét*. Ekkor már sok katona elesett a háborúban, ezáltal már nem csupán jótékonyági céllal létrehozott objektumról beszélhetünk, hanem egyúttal a klasszikus háborús emlékmű szerepét is betöltötte. A szobrot a 82. Székely Gyalogezredben szolgáló őrmester tervezte, és a kivitelezők is katonák voltak, akik megőrkítették a talapzatra került emléktáblákon az elesett bajtársaik nevét is. Az eredeti *Vasszékely* fölé a kolozsvári szoborhoz hasonlóan egy stilizált székely kaput állítottak. A szobrot 1919-ben távolították el, csak a talapzat maradt a helyén. A második világháború idején ez lett az országzászlós emlékmű alapja, egy kopjafát is elhelyeztek itt, azonban 1941-ben megsemmisítették, ismét csak a talapzat maradt meg. A szobor helye a veterán katonák, elsősorban a 82. Székely Gyalogezred tagjainak találkozóhelyévé vált. A rendszerváltás után a *Vasszékely* elkészítésére kiírt pályázatot Szabó János székelyudvarhelyi szobrászművész nyerte meg, akinek 2,6 méteres alkotását 2000. március 15-én avatták fel nagyszabású ünnepség keretében. Mivel a szobor ezúttal nem fából, hanem bronzból készült, már nem emeltek fölé stilizált székely kaput és más objektumot sem. Az elesettek névsorát tartalmazó táblán túl a talapzat mindegyik oldalán egy-egy kétsoros felirat olvasható:

*Gyopárt a Hargitáról hozzatok,
a székely hősök halhatatlanok/
Ojtuznál, Volhina síkjain, s ott lenn Doberdón,
ismeri az ellenség a puskausom/
A trón, s a haza védelmében vassá válik a székely,
s hős, csodás tettét hirdeti a hon, s a világ/
Magyar testvéreink, ne féljeteK,
míg napkeletnél állanak a székelyek*

Figyelemre méltó, hogy az új szoborral és annak történetével kapcsolatban megjelent írások szerzői kétségbe vonják, hogy jótékonyági céllal „pikkelyezték fel” vaslemezekkel a szobrot.⁴⁹ Napjainkban a szobornál tartják az 1956-os forradalom ünnepséget, s

⁴⁹ <http://uh.ro/itthon/muveles/18215-vasszekely-a-mindenkori-szekely-katona-jelkepe>
(utolsó letöltés: 2017. április 10.)

Vasszékely néven díjat is alapítottak a tehetséges fiatalok részére, amelyet ebből az alkalomból adnak át a díjazottaknak.⁵⁰ A március 15-i megemlékezéseket ugyancsak ennél a szobornál tartják,⁵¹ s itt emlékeznek október 6-án az aradi vértanúkra is.⁵² A csíksomortáni *Kárpátok Őréhez* hasonlóan tehát ez a szobor is fontos szerepet tölt be a helyi emlékezéskultúrában, az első világháborúban elesettekre való megemlékezéseken túl más történelmi-politikai események megünneplése is kapcsolódik hozzá. Székelyudvarhely Facebook-oldalának (Névjegy: „A Székely főváros információs pontja a Facebookon!”) is a Vasszékely lett a profilképe.⁵³

5. Tévhitek terjedése

Érdeemes kitérnünk a *Kárpátok Őre* emlékművel kapcsolatos eddig megjelent s a világhálón erőteljesen terjedő tévhitekre. A Szilvásváradon felállított szoborról, az ott tartott megemlékezések közvetítésével nagyon sok téves adat terjedt el a köztudatban. Több helyen az eredeti szobor felavatásának időpontjaként nem 1915. augusztus 18-át jelölik meg, hanem május 24-ét, sőt már olyan változat is terjed, amelyben 1916-ra teszik a felavatás dátumát. Nem tudható, mennyire tulajdonítható ez csupán figyelmetlenségnek, vagy esetleg valamilyen szándékot sejthetünk.

Az alábbi szöveg a téves évszámmal a Szent György Lovagrend honlapján olvasható. Ennek a lovagrendnek egyenruhás tagjai szoktak őrséget állni a szobormásolatnál tartott megemlékezéseken:

A KÁRPÁTOK ŐREI védelmi rendszert Árpád fejedelem alakította ki a Honfoglalás korában. Ez a védelmi rendszer a Kárpátok hágóit, szorosait zárta le a kelet felől fenyegető külső katonai támadások ellen. Tekintettel arra, hogy a Kárpátok legnagyobb része az Erdélyi határvonalhoz tartozott, így a Kárpátok Őrei-nek többsége székelyekből tevődött össze. Amíg ezt a védelmi rendszert fenntartotta a magyar királyság, addig a Kárpátok keleti oldaláról az idegen hatalmak sikeres támadást nem tudtak ellenünk vezetni.

A I. világháború kitörése után sokan úgy érezték, hogy szükség van a magyarság összefogására és olyan biztos védelmi rendszerre, mint amilyen a Honfoglaláskor működött. Ezt ismerte fel Szeszák Ferenc szobrász is, aki 1916-ban elkészítette a KÁRPÁTOK ŐRE emlékművet, melyet Kolozsvár főterén állítottak fel. A Kárpátok Őrét Szeszák Ferenc aktualizálva az I. világháborút katona-alakban fogalmazta meg. 1918-ban a Kolozsvárra bevonuló román csapatok ezt az emlékművet felgyújtották és elpusztították. Ezután következett be Trianon, mely a magyarság szétszórását és hazánk feldarabolását eredményezte. Az azóta eltelt idő mindenben igazolta Szeszák Ferenc megérzését és ma is aktuális üzenetét. Ezért hoztuk létre korabeli megmaradt dokumentumok, tervrajzok,

50 <https://hargitanepe.eu/vasszekely-dijak-a-forradalom-evfordulojan/> (utolsó letöltés: 2017. április 10.)

51 <http://uh.ro/itthon/kozelet/5545-marcus-15-et-unnepli-szekelyudvarhely> (utolsó letöltés: 2017. április 10.)

52 <https://szekelyhon.ro/aktualis/udvarhelyszek/a-vasszekelynel-emlekeztek-a-vertanukra> (utolsó letöltés: 2017. április 10.)

53 <https://www.facebook.com/udvarhely/?fref=ts>

képeslapok alapján Szeszák Ferenc eredeti művének hű megisméltésével Szilvásváradon a Szalajka-völgyében ezt az emlékművet, melyet 2002. november 17-én Harrach Péter az Országgyűlés alelnöke avatott fel, Tőkés László református püspök áldott meg és Szabó József bélapátfalvai apát szentelt fel. Az emlékműnek biztonságot és méltó helyet az akkori Szilvásvárad Polgármesteri Hivatal polgármestere Egri Zoltán biztosította. Az emlékmű felállításának célja, hogy figyelmeztessük a Kárpát medencében élő magyarokat, hogy létezésünk és megmaradásunk feltétele az összefogás, az állandó védelmünk biztosítása és érdekeink megalkuvás nélküli képviselete.⁵⁴

Az egyik szlovákiai magyar hírportálon olvasható szöveg egyike azoknak a különböző helyeken megtalálható egymástól átvett alapszövegek részben módosított változatainak, amelyben a szobor felavatásának dátumaként tévesen május 23-a szerepel:

A honfoglalás időszakában Árpád fejedelem egy éber katonai védelmi rendszert hozott létre. Éjjel-nappal strázsáló őrökkel zárta le a Kárpátok hágóit. Az akkori sorsfordító időkben ezzel is védte a Kárpát-medencei magyarságot. Amíg ez a védelmi rendszer működött, őseinket nem tudták megtámadni. Köszönhetően a Kárpátok Óreinek. Az ő emléküket megőrkítendő avatták fel első ízben 1915. május 23-án Kolozsvárott Szeszák Ferenc „Kárpátok Óre” emlékművét, melyet számos nemzeti hagyományainkat megőrkítő relikviáinkkal együtt 1918-ban elpusztítottak a háború után az Erdélybe bevonuló román csapatok katonái.⁵⁵

Az internetes hírportálok és más oldalakon is megemlítik, hogy a romániai rendszerváltás után felvetődött a szobor másolatának felállítása Kolozsváron:

A romániai rendszerváltás után a magyar kisebbség újra fel szeretne volna állítani Kolozsvárott ezt az emlékművet, de ez politikai okokból nem sikerült. Így került Horváth Béres János szobrász és Tóth Vásárhelyi József építész alkotása Szilvásváradra, a Szalajka-völgybe. Az új szobrot 2002. november 17-én avatták föl. A korabeli dokumentumok alapján elkészült emlékmű felállításának célja, hogy felhívja a Kárpát medencében élő magyarok figyelmét az összefogásra, és érdekeink megalkuvás nélküli képviseletére.”⁵⁶

Ezen az állításon túl azonban semmi konkrét utalás nem szerepel a kezdeményezés időpontját illetően, de más konkrét információ sem tudható meg az állítólagos felállítási kísérletről. Kutatásaim során magam sem találtam ezt az állítást alátámasztó adatot. Az egyik romániai magyar hírportálon megjelent írás szerzője is kétségbe vonja a kolozsvári kezdeményezés tényét, és egyebek közt az alábbiakat írja ezzel kapcsolatban: „...ami azt az állítást illeti, hogy »a romániai rendszerváltás után a magyar kisebbség újra fel szeretne volna állítani Kolozsvárott ezt az emlékművet, de ez politikai okok

54 <http://www.szentgyorgylovagrend.eu/index.php?page=147> (utolsó letöltés: 2017. április 19.)

55 <http://felvidek.ma/2015/09/karpatok-ore-megemlekezes-szilvasvaradon-a-karpat-medencei-magyarsag-megmaradasaert/> (utolsó letöltés: 2017. február 10.)

56 <http://felvidek.ma/2015/09/karpatok-ore-megemlekezes-szilvasvaradon-a-karpat-medencei-magyarsag-megmaradasaert/> (utolsó letöltés: 2017. február 10.)

ből nem sikerült«, úgy hisszük, nyugodtan tekinthetjük városi legendának, mert ilyen kezdeményezésről soha nem hallottunk. Talán nem kockáztatunk sokat, ha határozottan kijelentjük: épeszű magyar kolozsvári polgárnak efféle botor ötlete se '90-ben, se '91-ben, se '93-ban, de még azt követően sem nem volt.⁵⁷

A szerző idézi a *Magyar Nemzet*ben a budakalászi *Kárpátok Őre* felavatásáról megjelent hírben szereplő állítást is, miszerint: „A rendszerváltás után a kolozsvári lokálpatrióták mindent elkövettek, hogy a kocsányos tölgyből faragott mű másolatát felállíthassák, a román hatóságokkal szemben azonban tehetetlenek bizonyultak.”⁵⁸ Feltételezhetjük, hogy az állítólagos kolozsvári kezdeményezésnek a cáfolata nem fogja már megállítani a széles körben elterjedt legendát, s valószínűleg az eredeti szobor születésének körülményeivel kapcsolatos állítások, illetve a felavatás megváltoztatott időpontja még inkább terjedni fog a szövegek kritikátlan átvétele során, elsősorban az interneten.

A Wikipédia e szoborra vonatkozó szócikke⁵⁹ is tele van egyrészt pontatlan információkkal, másrészt logikátlan összeállításról van szó, számtalan lehetőséget ad a félreértelmezésre, amit azonban ennek ellenére bizonyára számosan vettek át és vesznek majd át a jövőben is.

6. A Kárpátok Őre különféle megjelenési formái

A *Kárpátok Őre* szimbolikus alakja napjainkra már különféle műfajokban, illetve elnevezésekben is megjelent. A Kormorán együttes *Kárpátok őrei* című dala a szilvásváradai szobor felavatására született, az azóta eltelt időszakban más előadók repertoárjába is bekerült, többek közt az egykor Szlovákiából Magyarországra áttelepült Szvorák Katalin népdalénekes *Szép országom* című albumán is szerepel.⁶⁰ A Kormorán együttes dalának szövege:

*Szép országom, szép szerelmem, istenek tüze falat ér.
Útjára indult el a táltos, jeleket kapott jelekért.
Gondolataink gondolatban, mélységekben szakadék.
Árnyékod az árnyékomban, istenek tüze falat ér.
Induljatok, Kárpátok őrei! Eképpen szóla Árpád,
Induljatok, őrizzétek országunk határát!
Induljatok, szárnyaljatok sólyomként a széelle!
Ne várjatok, induljatok együtt most a fényne!*

57 <http://www.maszol.ro/index.php/nemzetpolitikai-lapszemle/53418-egy-het-magyarsagpolitikai-irasaibol-szeptember-16-22> (utolsó letöltés: 2017. február 10.)

58 <http://www.maszol.ro/index.php/nemzetpolitikai-lapszemle/53418-egy-het-magyarsagpolitikai-irasaibol-szeptember-16-22> (utolsó letöltés: 2017. február 10.)

59 https://hu.wikipedia.org/wiki/Kárpátok_őre (utolsó letöltés: 2017. február 10.)

60 https://www.youtube.com/watch?v=rGTVevY_p-0&list=PLk4Dh1NvziHG4CsF2PTOV-ywIhxFKYuhn&index=5 (utolsó letöltés: 2017. június 12.)

Refr.:

Hét szűz, hét világ,
Hét tűz, hét világ,
Hét út, hét lépcső,
Hét kezdő, hét végző,
Hét szív, hét vallomás,
Hét áldás, hét áldomás,
Hét nappal, hét éjszaka,
Hét vezér és egy haza.

*Ha éjszakánként különöset, nagyon furcsát álmodsz,
Látod őket a hegytetőkön, jobban, mint a látnok.
Velünk élnek, bennünk élnek, valóság az álmod.
Velünk élnek, bennünk élnek, valóság az álmod.*

Refr.: Hét szűz, hét világ...⁶¹

Ne várjatok, induljatok együtt most a fénnnyel!

A Búacson, Karkó Henriett vezetésével alakult Felvidéki Rocksínház 2010-ben ünnepelte fennállásának 10 éves jubileumát, s az ebből az alkalomból készített stúdióalbumuk is a *Kárpátok őrei* címet viseli,⁶² és a Kormorán együttes dala is szerepel rajta. A Felvidéki Rocksínház tagjai 2010-ben felléptek a Szilvásváradon a *Kárpátok Óre* szobornál rendezett ünnepségen, amelyről az egyik szlovákiai magyar hírportál is tudósított, s az írás szerzője az *Kárpátok Órére* is vonatkoztatva fogalmazta meg az említett rocksínház küldetését:

A Felvidéki Rocksínház ennek a védelmi rendszernek fontos üzenetét és a Kárpátok őreinek ma időszerű feladatát látja missziójában. Ma a Kárpát-medencében élő magyarokat nem a fegyverek és a katonai védelmi hálók eszközével, hanem a nyelvünk, zenénk, a történelmünk során átörökített hagyományaink és értékeink ápolásával, illetve őrzésével tudjuk megvédeni.

A Felvidéki Rocksínház ezért is terjesztette ki védelmi hálóját Felvidéken kívül Erdélyre, Vajdaságra, Őrvidékre és a „csonkaországra”, ahonnan ma már a társulat az énekeseit és tánckarait a mai Kárpát-öröket jegyezheti. Tehát jubileumi albumuk nem véletlenül kapta a Kárpátok őrei címet, melynek névadó dalát Karkó Heni énekli, aki tíz évvel ezelőtt pontosan ilyenek álmodta meg a társulatot. Ez a dal hangzott el elsőként a szobornál tartott emlékülünepségen, külön megtiszteltetéssel, a szerző Szűts István [a Kárpátok őrei című dalt szerző Kormorán együttes billentyűse] jelenlétében.⁶³

61 <http://www.zeneszoveg.hu/dalszoveg/44621/kormoran/karpatok-orei-zeneszoveg.html> (utolsó letöltés: 2017. június 12.)

62 https://www.youtube.com/watch?v=5jp_OuGDxGE (utolsó letöltés: 2017. május 2.)

63 <http://felvidek.ma/2010/09/tisztelges-a-karpatok-ore-elott/> (utolsó letöltés: 2017. június 12.) A Kárpátok Óre c. dal Karkó Henriett előadásában: <https://www.youtube.com/watch?v=pOTwSaiZss4> (utolsó letöltés: 2017. június 12.)

A *Kárpátok őre* címmel más dalok is születtek, mint például a *Nemzeti hang* nevű formáció szöveg és dallam szempontjából is eléggé bugyutának mondható szerzeménye.⁶⁴

Levente Miklós csíkszeredai műkedvelő versíró és fafaragó a csíkcsomortáni szobor felavatására *Kárpátok őre* címmel verset írt, amelynek utolsó versszaka szerepel a 2017-es megemlékezés meghívóján is:

*A Kárpátok valódi őre számunkra a fenséges Isten leszen
Ki hitünk által megtart továbbra is itt az ősi szülőföldön
Ha van kitartás, akarat, vigyáz ránk a Kárpátok őre
Hogy visszakerüljön minden a maga jogos helyére.*⁶⁵

Kárpátok Őre címmel 2003 áprilisában egy folyóiratot is indítottak, amely a budapesti *Kárpátok Őre* Lap- és Kvk Kft. kiadásában jelent meg.⁶⁶ A budapesti Országos Széchényi Könyvtár honlapján olvasható információk szerint „a magyar értékek folyóirata”-ként határozta meg magát.⁶⁷

Egy kötet is napvilágot látott A *Kárpátok őrei* címmel Babucs Zoltán hadtörténészről, amely A székely vitézség ezer éve alcímet viseli,⁶⁸ címlapján pedig a székelyudvarhelyi Vasszékely szobra látható. A kötet szemléletmódja jól illeszkedik a kiadó – Kárpátia Stúdió – profiljába, amely egyebek között az alábbiakban határozza meg küldetését:

*Értékelvű ismeretterjesztés, kutatás, hagyományörzés professzionális színvonalon – kiadóként ez a Kárpátia Stúdió küldetése. A fő célkitűzésünk, hogy megismertessük az olvasóközönséggel a magyar és a kelet-közép-európai nemzetek elfeledett történelmét, felhívjuk a figyelmet a marxista történetírás máig ható torzításaira. A hazai történelmi témájú kiadványokat olvasva, a médiában megszólaló történeteket hallgatva sokan joggal megkérdőjelezhették egyes események, személyek bemutatását az elmúlt két évtizedben is. A történelmet – az irodalom és a filozófia mellett – a nemzeti identitás egyik legfontosabb pillérének tartjuk, meggyőződésünk szerint egészséges történelemszemlélet nélkül nincs magyar öntudat.*⁶⁹

A *Kárpátok Őre* motívum egy pár éve létrehozott magyarországi állami intézmény, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet honlapján⁷⁰ is megjelent, azonban itt továbbgondolták,

64 https://www.youtube.com/watch?v=8yUr8nG_91c (utolsó letöltés: 2017. június 12.)

65 A szerző a pozsonyi csatáról is írt verset, mindkettő megtalálható a csíkcsomortáni *Kárpátok őre* Facebook-oldalán: <https://www.facebook.com/karpatokore/posts/571662159642938> (utolsó letöltés: 2017. június 12.) A verseket lásd a Mellékletben.

66 <http://ceginformacio.creditreform.hu/cr9311084271> (utolsó letöltés: 2017. június 12.)

67 <http://epa.oszk.hu/01900/01928/00048/> (utolsó letöltés: 2017. június 12.)

68 https://bookline.sk/product/home.action?_v=_&id=122651&type=22 (utolsó letöltés: 2017. június 2.)

69 <http://karpatiastudio.hu/kuldetes/> (utolsó letöltés: 2017. június 12.)

70 <http://www.nski.hu/> (utolsó letöltés: 2017. június 12.)

aktualizálták a témát. *Kárpátok őrei* helyett, már a *Kárpát-haza őreiről* van szó, akik konkrét, e címre érdemesnek ítélt személyek. A bevezető néhány mondatból azok a gondolatok is visszaköszönek, amelyek az interneten a *Kárpátok Őre* szobrot bemutató szövegek különféle variánsaiban is olvashatóak, azonban itt nem Árpád, hanem István király szerepel:

A Kárpát-haza őrei.

Szent István törvényei szerint, földjén szívesen látták a jóakarátú vendégeket. Ámde a betörő seregek ellen védeni kellett az országot. Ezt a feladatot látták el akkoriban a lófő széke-lyek, akik éjjel-nappal strázsáló örökként vigyázták a Kárpátok hágóit, az akkori sorsfordító időkben ezzel védve a Kárpát-medencei magyarságot. Ők voltak a Kárpátok őrei.

Ma már nincs szükség fegyveres őrokra az ezeréves határainkon, de magyarságtudatunk izzó parazsának életben tartása a mai napig is mindennél előrébb való. Ma is élnek közöttünk olyan identitásukban rendíthetetlen, rendkívüli és közösségépítő munkásságukkal a magyarság nemzeti jövőjét előrelendítő emberek, akik ugyanezt a szerepet töltik be a jelenben. Ők a KÁRPÁT-HAZA ŐREI.

A honlapon közzétették a Nemzetstratégiai Kutatóintézet által 2015-ben és 2016-ban a *Kárpát-haza őreinek* minősített emberek névsorát, méltatva a díjazott személyek munkásságát is, amivel ezt a címet kiérdemelték.⁷¹

A *Kárpátok Őre* motívum nagy népszerűségnek örvend a különféle szélsőjobboldali szervezetek körében is. Az egyik szélsőjobboldali félkatonai szervezet, a Hunmagyar Vérszövetség mozgalmat alapított *Kárpát Haza Őrei Mozgalom* néven, amely honlapján az alábbi címkéssel határozza meg magát: „anticionista, gyarmat, izrael, kufárok, kárpát haza őrei mozgalom, magyarország, terrorizmus zsidó, zsidó világkongresszus, állam.”⁷² Részlet a honlapjukon 2013-ban közzétett országos toborzó szövegéből:

Magyar Hazafi! Elegend van már a tétlenkedésből? Tennél valamit, de egyedül nem megy? Hajlandó vagy áldozatot hozni családodért, nemzetedért? Szeretnél egy független és viszályoktól mentes, tette kész, fiatal közösség tagja lenni? Állj közénk! Nem ígérjük, hogy velünk egyik napról a másikra mind egy szálíg le fogod győzni a nemzet ellenségeit, mindennapi életünk megnyomorítóit, hazánk felvásárlóit, de hiszünk benne, hogy folyamatos, kemény fizikai, szellemi, lelki felkészüléssel igenis fel lehet venni a harcot ezek ellen. Amit elvárunk: káros szenvedélyektől mentes életvitel, nemzeti történelmünk, hagyományaink alapvető ismerete, átlagon felüli kondíció, Kárpát-medencei lakhely. Amit nyújtani tudunk: családias közösség, kemény edzések, vér és verejték, értékes előadások, táborok, bajtársi segítség 24 órában, családi napok, tüntetések, véradás, segítségnyújtás katasztrófa helyzetben. Ami a munkánkkal jár: hatósági telefonlehallgatások, e-mail megfigyelések, szabálysértési bírságok, könnygáz, munkahelyi „figyelmeztetések” stb. Vállalod ezeket is? Itt a helyed!⁷³

71 <http://www.nski.hu/20160707a-karpat-haza-orei.html> (utolsó letöltés: 2017. június 12.)

72 http://ujmagyarverszovetseg.network.hu/blog/uj_magyar_verszovetseg_klub_hirei/a-karpat-haza-orei-mozgalom-orszagos-toborzaja-magyar-hazafi (utolsó letöltés: 2017. július 26.)

73 http://ujmagyarverszovetseg.network.hu/blog/uj_magyar_verszovetseg_klub_hirei/a-karpat-haza-orei-mozgalom-orszagos-toborzaja-magyar-hazafi (utolsó letöltés: 2017. július 26.)

Mindhárom újraállított *Kárpátok Őrének* Facebook-oldala is van, ahol megosztják az ünnepségek meghívóit, beszámolókat, fényképeket stb.⁷⁴

7. Rítusok és kapcsolódó program a *Kárpátok Őre* három másolatánál

A fentiekben a csíkcsonomortáni szobor avatási ünnepségével s az ott elhangzó néhány beszédre már részben kitértünk. A három másolatnál rendezett ünnepségek és rítusok széles körű elemzésére e helyen egyrészt nincs mód, másrészt egy ilyen analízis sokkal alaposabb kutatást igényelne. A rendelkezésünkre álló adatok alapján azonban nagy vonalakban felvázolhatóak bizonyos egyezések és eltérések, illetve bizonyos tendenciák is. Valamennyi szobornál rendezett megemlékezés programját a hangsúlyosan hazafias és aktuálpolitikai gondolatokat közvetítő beszédek, műsorszámok (dalok, versek) jellemzik, továbbá a koszorúzás is része valamennyi megemlékezésnek. Wass Albert versei is közkedveltek, Szilvásváradon például egyebek közt egy 9 éves kislány szavalta egyik versét, de elhangzott már József Attila: „Nem, nem, soha!” című verse is.⁷⁵

A keresztény egyházak képviselői állandó résztvevőnek számítanak, valamennyi szobrot megáldották/felszentelték. Csíkcsonomortánban az a hagyomány alakult ki, hogy a megemlékezésen az egyház képviselői is szólnak a jelenlevőkhöz, majd megáldják mind őket, mind pedig a rendezvényt. A szilvásváradai és a budakalászi szobor felavatásán részt vettek a magyarországi jobboldali politikai elit (Fidesz, Kereszténydemokrata Néppárt) parlamenti képviselői, vezető tisztségviselői is, azonban Csíkcsonomortánban nem. Az ünnepségeken megjelentek a különféle paramilitáris csoportok, mint például a Magyar Gárda, majd Új Magyar Gárda tagjai is árpádsávos zászlóval, azonban önként vállalt szerepükről, hogy őrzt álljanak a szobor mellett, Csíkcsonomortánban a rendezők elutasítása miatt később le kellett mondaniuk.

A szobor szilvásváradai első másolatánál tartott megemlékezéseken állandó vendégnek számítanak a magyarországi vezető politikusok, de kizárólag a Fidesz és KDNP (Kereszténydemokrata Néppárt) soraiból. A határon túli magyar politikai pártok közül a jelenlegi magyarországi kormánypártokkal intenzív kapcsolatot ápoló pártok képviselői (elsősorban elnökei) vesznek részt és tartanak beszédet. Csíkcsonomortánban a helyi és más romániai pártpolitikusok dominálnak szónokként, de gyakran szerepelnek a baráti települések polgármesterei is. Többször tartott beszédet az első szilvásváradai szobor-másolat állításának kezdeményezője, Kocsis László, de a szobor készítője, Horváth Béres János is szólt a jelenlevőkhöz.

A budakalászi szobornál többek között a pszeudotudományos tanok egyik ismert közvetítője, Varga Tibor jogtörténész is mondott már beszédet,⁷⁶ de pl. a *Nemzeti Érzelmű Motorosok* egyik tagja is. A nemzeti rockot játszó zenekarok is gyakori szereplői mind a budakalászi, mind pedig a szilvásváradai szobornál tartott rendezvényeknek,⁷⁷ Csíkcsonomortánban pedig a fúvószenekar működik közre a megemlékezéseken.

74 <https://www.facebook.com/karpatokore/?fref=ts>

75 <https://www.youtube.com/watch?v=Q7xWwmi5za4> (utolsó letöltés: 2017. április 10.)

76 https://www.youtube.com/watch?v=EvM8nw8_qFk (utolsó letöltés: 2017. május 2.)

77 <https://www.youtube.com/watch?v=kYyvUhh0rKw> (utolsó letöltés: 2017. június 20.)

A szilvásváradai megemlékezéseken szinte mindig fellép a magyarországi Kormorán együttes, amely *Kárpátok Őrei* címmel egy dalt is írt erre az alkalomra. Határon túlról Szilvásváradra elsősorban Szlovákiából érkeznek szereplők, mint például a Felvidéki Rocksínház tagjai, de szerepeltek már a komáromi (Magyarország) Magyar Lovas Színház társulatának tagjai is. A hazafias versek természetesen ugyancsak elmaradhatatlan részei a programoknak. Az énekszámok a magyar történelem egyes mozzanataihoz, elsősorban a honfoglaláshoz kötődnek, de operária is elhangzott a Bánk bánból, többek között a Kormorán együttes szlovákiai tagjának, Vadkertiről Imrének az előadásában. A szilvásváradai ünnepek állandó közreműködőinek számítanak a Szent György Lovagrend tagjai, akik a szobor két oldalán őrséget állnak. A Szózatot és a magyar Himnuszon túl a Székely himnusz eléneklésére is sor kerül. Csíkcsomortánban a régi magyar himnuszt, a Boldogasszony anyánkat is eléneklük a résztvevők.

A szónokok vezérmotívuma a Kárpát-medence magyarsága összetartozásának, illetve székelyek és magyarok a Kárpátok és Európa és a kereszténység védelmében betöltött szerepének hangsúlyozása. Az elhangzott beszédek aktuálpolitikai üzeneteiben egyre markánsabban jelenik meg a 2010 óta hatalmon levő magyar kormány által képviselt politikai diskurzus. A megemlékezések szereplői és résztvevői egy része „magyaros” öltözetet visel, a szónokok zsinóros, sujtásos (*Bocskai*) fekete kabátban, vagy mellényben, fehér ingben és fekete nadrágban, a nők egy része pedig stilizált magyaros ruhákban jelenik meg.⁷⁸ Ezek az öltözetek más rendezvényeken is egyre hangsúlyosabban tűnnek fel határon innen és túl. Csíkcsomortánban a programban szereplő fiatalok népviseletben, „székely ruhában” jelennek meg. A rendezvényekről készült különféle felvételek alapján a népviseletbe öltözött csoportok, illetve magánszemélyek száma itt sokkal magasabbnak tűnik, mint a másik két szobornál rendezett megemlékezéseknél. Az egyenruhás hagyományörzők itt a huszárok, akik lóháton ülve is részt vettek már a megemlékezéseken, őrt állva a szobor mellett.

Csikcsomortánban a szereplők elsősorban helyiek, de minden évben érkeznek vendégcsoportok, vendégszereplők más településekről is. A gyerekek és az ifjúság szerepeltetése elsősorban Csíkcsomortánban dominál (a konferanszié mindig székely népviseletbe öltözött fiatal lány) itt a magyar zászlón túl a székely zászló is fontos attribútumnak számít, mint ahogy a másik két másolatnál rendezett ünnepeken is. A Magyar Gárda félkatonai szervezet erdélyi képviselői árpádsávós zászlókkal és egyenruhában jelentek meg.⁷⁹ A szobrokat az évente megrendezett ünnepekre rendszeresen feldíszítik a magyar és a székely zászlóval, amelyeket a stilizált székely kapu két oldalára tűznek ki. A szónokok beszédének elsődleges vezérmotívuma Csíkcsomortánban a „dicső honmentő pozsonyi csata” jelentőségének méltatása, de az aktuálpolitikai kér-

78 Ezeket az öltözeteket egyre könnyebb beszerezni, ugyanis aránylag sok helyen kaphatóak, sőt már interneten is rendelhetőek. Lásd pl.: <http://www.szabosag.com/pages/category.php?id=5> (utolsó letöltés: 2017. május 10.)

79 <http://csikorszag.blogspot.sk/2013/07/csikcsomortan-karpatok-ore-emlekmu.html> (utolsó letöltés: 2017. április 28.)
http://csikorszag.blogspot.sk/2013/07/csikcsomortan-karpatok-ore-emlekmu_8.html (utolsó letöltés: 2017. április 28.)

dések is mindig szóba kerülnek, mint például a székely autonómia kérdése, a magyarok önállóságának és nemzeti és keresztény értékeinek védelme a globalizációval és az Európai Unió és a nyugat magyarok elleni vélt támadásaival szemben, valamint a magyarság összetartozásának gondolata és az igazságtalan trianoni döntés.

Valamennyi szobornál a megemlékezés részét képezi a koszorúzás, vagy virágok elhelyezése, Dunakeszin azonban kalászatokat is szoktak tenni a szobor tővébe.

8. A Kárpátok Őre feladatainak változásai és az aktuálpolitika a megemlékezéseken elhangzott beszédekben

Ahogy más emlékműveknél elmondott beszédek, a *Kárpátok Őre* szobornál elhangzott szónoklatok is visszatükrözik az adott év magyar vonatkozású aktuálpolitikai eseményeit, minden évben az aktuális „összmagyar” politikai irányvonalat követik. Mivel a leg gazdagabb anyag a szilvásváradai és a csíkcsonortáni szoborral kapcsolatban áll rendelkezésünkre, elsősorban az ezeknél elmondott beszédekkel, a különböző hírportálokon közzétett anyag (hírek, videofelvételek) segítségével érzékeltetjük, hogyan jelenik meg ezekben az éppen aktuális társadalmi diskurzus.

A szónokok beszédeiben a szobor felállítása óta eltelt időszakban a *Kárpátok Őrének* funkciója és feladata módosult, mindig más hangsúlyt kapott ennek a szimbolikus alaknak a küldetése. Természetesen komplex elemzést csak akkor nyújthatnánk, ha valamennyi elhangzott beszéd szövege rendelkezésünkre állna, azonban ennek hiányában be kellett érünk csupán az elérhető szövegekkel. Ezek ugyanakkor elégségesnek bizonyulnak az aktuálpolitikai témák megjelenésének illusztrálására.

A szilvásváradai szobornál rendezett ünnepségek vezérfonala kezdetben a Kárpát-medencében élő magyarok összetartozásának gondolata volt, erre azonban a későbbiekben folyamatosan ráépültek az újabb aktuálpolitikai üzenetek is. Ugyanez mondható el Csíkcsonortán esetében, azzal a különbséggel, hogy a pozsonyi csata jelentőségének méltatása ott sosem marad el.

Szilvásváradon 2004-ben az autonómia és a kettős állampolgársággal kapcsolatos népszavazás volt a fő téma.⁸⁰ Az eseményről csak a Kárpátalja hírportálon találtunk beszámolót, ebben azonban összefoglalták a szónokok által elmondott legfontosabbnak tartott gondolatokat, kiemelve a magyarországi vendég beszédéből azt a részt, mely szerint a Kárpátok Őréhez hasonlóan a „bukott bolsevizmus szörnyszülötteinek” nemzetellenes tevékenységétől is meg kell megvédeni a nemzetet.

„...Nem lehet magyar integráció, nemzeti egységesülés szabadság nélkül” – mondta Szilágyi Zsolt, az EMNT⁸¹ alelnöke a bükki Szalajka-völgyben álló Kárpátok Őre szobor előtt tartott, a Fidesz Gazdatagozata és az Egri Végvár Polgári Körök által szervezett ünnepségen.

80 https://hu.wikipedia.org/wiki/2004-es_magyarországi_népszavazás (utolsó letöltés: 2017. május 10.)

81 Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács.

A szétszakítottság szétfejlődést jelent, meglazulnak a nemzet egyes tagjai között a kötelékek, nem lesznek közös célok – hangsúlyozta Duray Miklós, a szlovákiai MKP⁸² ügyvezető alelnöke. A Kárpátok Óre emlékmű is arra figyelmeztet, hogy a nemzetet nemcsak akkor kell megvédenünk, amikor fegyverekkel fenyegetik, hanem még inkább szükséges, „amikor a nemzet kilenc részre van szakítva”.

„Ha autonómiánk lesz, ha kettős állampolgárságunk lesz, akkor mondhatjuk el, hogy a trianoni trauma oldódóban van, és a nemzet mindennap, minden évben egységesebbé válik” – jelentette ki Ágoston András, a VMDP⁸³ elnöke.

Kovács Miklós, a KMKSZ elnöke végvárakhoz hasonlította a határon túli magyar közösségeket. Közöttük a legszorongatottabbnak a kárpátaljai magyarságot nevezte, hiszen vizumot kell váltaniuk ahhoz, hogy az anyaországba látogassanak – mondta.

Faludi Sándor, a Fidesz Gazdatagozatának elnöke hangsúlyozta: a Kárpátok őreihez hasonlóan meg kell védeni Magyarországot, „mert napjaink közéletében jól látható, hogy a bukott bolsevizmus szörnyszülötteinek sötét, sátáni arnyai a kimúlás kínjaitól vergődve rúgják, csikarják, harapdálják a nemzet szent testét”.⁸⁴

A 2010-es megemlékezés témája valószínűleg a trianoni döntés évfordulója, valamint a magyar kormány által a határon túli magyarok részére megszavazott kettős állampolgárság kérdése lehetett. Sajnos, az ebben az évben elhangzott beszédek egyike sem áll rendelkezésünkre. A szilvásvárad rendezvény meghívójában szereplő program szerint Kubatov Gábor Fidesz-pártigazgató és országgyűlési képviselő mondta az ünnepi köszöntőt, s a határon túli magyarok politikai képviselői is tartottak beszédeket, mégpedig Tőkés László (európai parlamenti képviselő és az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács elnöke), Szilágyi Zsolt (az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács alelnöke), Duray Miklós (Felvidék), Ágoston András (a Vajdasági Magyar Demokrata Párt elnöke), valamint Kovács Miklós, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség elnöke.

Duray Miklós szlovákiai magyar politikus 2013-ban a Kárpát-haza újratereztésének fontosságára építette beszédét, s ebben jelölte meg a *Kárpátok Óre* aktuális feladatát is. Nehezen értelmezhető azonban az a mondata, mely szerint a „nyugat-európai nemzetállam szemlélet a fasizmus előképe és utözöngéje.” A beszéd néhány fontosabb részlete:

Amióta hazavesztés kórbán szenvedünk, fogékonyabbak vagyunk a nemzetbetegségre is. Ebben a ragályos bajban közülünk sokan elmúlnak, szertevesznek, vagy az anyag megmaradásának elve szerint máshol, más alakban tűnnek fel. Ez az átlényegülés főleg azokra jellemző, akikben nem lakozik elegendő lelki és szellemi ellenanyag.

A kórnak van ellenszere, ami csak akkor hatásos, ha idejekorán adjuk be. A legjobb, ha már a fogantatás előtt benne találhatik a majdani szülőkben. Később, a közösségi összefogással szervezett védőháló valamelyest segíthet, mint járványok idején a védőoltás – cseppenként adagolhatják vissza a vérbe a védelmet nyújtó hatóanyagot. Ha ez idejekorán megtörténik, még a tömeges élve temetések előtti időben, talán hatásos is lehet. A

82 Magyar Koalíció Pártja, Szlovákia.

83 Vajdasági Magyar Demokrata Párt, Szerbia.

84 <http://www.karpataljalap.net/?q=2004/10/22/az-autonomiaert-es-kettos-allampolgarsagert> (utolsó letöltés: 2017. május 1.)

korra az a jellemző, hogy akin elhatalmasodik, nem tudatosítja, mert a lelken és a szellemen át hat, fájdalommentesen.

[...] A Kárpátok Őre, egy újkori, sőt újromantikus jelkép, ugyanakkor egyértelmű vissza-utalás a nagyon korai időkre. [...] Lehet, hogy nem tudatosítjuk, de a Kárpát-haza egy koraközépkori valóság. Eredendően nem Magyarországot jelenti, hanem a végső letelepedés területét, azt a területet ahol eleink, rokonaink is éltek, már az utolsó bevonuláskor is. A Kárpát-haza esetenként többes jelentést is hordoz. Többet jelent, mint a történelmi Magyarországot és annak állami területét, még ha a kettő a mi lelkünkben, a magyarok lelkében majdnem azonos és egyes korszakok történelmi-földrajzi térképén ugyanazt jelentette. A Kárpát-medence, amiben megtestesül a Kárpát-haza, maga a természettudományi misztikum.

[...]

Ez a Kárpát-haza a 19. század második felében lassan megszűnt működni. Hamarabb jutott csődbe az eszmeisége, mint a területét működtető állam, mert nem tudtunk a területével közösségteremtően úgy gazdálkodni, hogy minden itt lakó Kárpát-hazának tekintesse. A gyepek már régen nem léteztek, a hágók őrei levonultak a völgyi kocsmákba hitellel inni. Szabaddá lettek az ellenség számára a korábban őrzött utak.

[...] Ez a Kárpát-medence már csak a múholdról nézve a régi. A fizikai állapota 1920 után romlott le. Lelkileg és szellemileg sokkal korábban indult el a romlás útján [...] Lesz-e ismét Kárpát-haza, amit őrizni kell? Ez a nagy kérdés. A Kárpátok Őreinek most már nem a hágókat kell strázsálniuk, ez úgyszólván fölösleges lenne, hiszen az „ellenség” (a szerves egységet megbontók hada) betört és mérgezett, összezavarta a fejünket, kellően egymás ellen uszított bennünket – magyarokat és nem magyarokat. Most a síkon, a völgyekben és a hegyoldalokon kell járőrözniük, hogy a szembenálló érdekek ne tegyék élethetetlen területté a Medencét.

[...] Ezért át kell lépni a térségünket, a valamikori Kárpát-hazát szétszabdalo új államhatárok korlátait. Tudatosítanunk kell, hogy a nyugat-európai nemzetállam szemlélet a fasizmus előképe és utözöngéje. A Kárpát-medence földrajzi, vízrajzi állapota a példaértékű kiindulási pont egy más szemlélet kialakítására. A térséget lakó népek, nemzetek társi, társnemzeti kapcsolatának a kiépítésére.

A Kárpátok Őreinek immár van új feladatuk – a Kárpát-haza újratereemtése.⁸⁵

Duray Miklós 2014-ben a „Kárpát-haza újratereemtése” kapcsán már újabb, tőle megszokott sajátos gondolatokat fogalmazott meg. Mondanivalóját átszövi az Európai Unió, a globalizmus és az általa deviánsnak minősítettek kritikája, valamint Magyarország politikájának pozitív értékelése. Az Európai Unió felbomlását a közeljövőben elkerülhetetlennek ítélte meg. Beszédének másik fő vezérmotívuma az Ukrajna és Oroszország közötti konfliktus, s a véleménye szerint az ebből adódó lehetségesnek tűnő területi változások, s ezek elképzelhető hatása a trianoni békeszerződés által kijelölt határokra. Lényegében egy új határrendezés lehetőségét feltételezi a magyarok számára is. A Kárpátok Őreinek szerepét tehát ezúttal is elsősorban a Kárpát-haza újratereemtésének feladatában látja:

85 <http://duray.sk/2013/09/karpatok-re-szilvasvaradi-szobranal/> (utolsó letöltés: 2017. március 2.)

Egy évvel ezelőtt, 2013. szeptember 14-én ezen a helyen elmondott beszédemet azzal a mondatlal zártam: a Kárpátok Őreinek immár van új feladata – a Kárpát-haza újratemetése.

[...] Ma ez az üzenet, a 21. század második évtizedében új, de lehet, hogy az eredendőhöz sokkal közelebb álló, átvitt értelmű tartalmat nyert, ami arra biztathat mindannyiunkat: korunknak megfelelően kell újra teremteni a Kárpát-hazát.

[...] A második világháborút követő években, amikor a felvidéki magyarokat jogfosztottak nyilvánították az akkori Csehszlovákiában, Fábry Zoltán az Európa eszmében találta meg az egyetlen erkölcsi fogódzót, noha akkor ő úgy érezte, nincs már Kárpát-haza [...] Szerencse, hogy nem érte meg a lisszaboni szerződést, az Európai Unió alkotmányának nevezett szövegszerkezetet, a mozgásszerűltetk tornamutatványára emlékeztető szellemi torzulatot, amiből tudatosan kimaradt a quedlinburgi egyezés szelleme, ami a keresztény értékrendű Európa első, sokszáz évig hatályos és máig legsúlyosabb egyezménye volt. Ennek a szerződésnek egyik fontos biztosítékát az akkori Európa keleti felében az éppen alakuló magyar állam jelentette, aminek hét évtizeddel korábbi elődje, még Árpád fejedelem vezérlete alatt éppen az akkori Európa egyesült hadseregét verte tönkre a hainburgi Barna-hegy alatt zajló pozsonyi csatában, keresztülhúzva ezzel az „Európa-idegen” magyarság megsemmisítésére tett első, de nem utolsó nagy kísérletet. [...] A Kárpát-haza sajátos szellemi értéket is hordoz. Az erőszakot itt általában a behozatal erősítette, nem a helyi források. A helyi deviánok is a behozatalra támaszkodtak. Hol nyugatira, hol keletire – a bolevizmusra, a fasizmusra, legújabbban a világot gyarmatosító globalizmusra. Mégis igaz, hogy a Kárpát-haza a Köztes Európa?

Lehet, hogy ez a valóság, de akkor miért csodálkozunk azon, hogy a mai világválságban Magyarország más megoldást keres, mint a többiek? A behozatalra támaszkodó deviánok ezt a másságot gúnyosan unortodoxiának nevezik, noha a másság tiszteletét hangoztatják, ami nem jelent mást, mint a bevált hagyományoknak és a helyi értékeknek a viszszaerősítését, beleértve a keresztény értékrend lerombolását is.

Európa nyugati fele és keleti fele eddigi válságait csak erőszakkal tudta megoldani a német–francia ellentét második világháború utáni feloldásának kivételével. A magyar kultúrkörre nem jellemző az erőszak.

[...] Mit jelent Ukrajna? Határmenti terület, vég, végek, perem a jelentése. A jelenlegi Ukrajna egy sohasem volt ország. Akárcsak Csehszlovákia vagy Jugoszlávia volt. Ez utóbbi kettő mára megszűnt, de jogutódjainak külső határai követik a versailles-i vonalakat, ami azt jelenti, hogy a győztesek 1919–1920-ban elfogadott hatalmi egyezménye még most is érvényben van. Ukrajna keleti határvonalára ez nem vonatkozik. A nyugatira azonban érvényes, mert azt a versailles-i szellemben megfogalmazott párizsi békeszerződés állapította meg. A mai ukrán–oros, vagy Nyugat és Oroszország közötti ellentét tehát erről is szól. [...] A válságkorszaknak ebben a szakaszában nekünk egyetlen személyi és nemzeti érdekeltségünk van: az ungi, beregi, ugoicsai, máramarosi magyarok valahol Vereckén innen lesznek-e a Kárpátok őrei, vagy ismét elviszik őket a Don folyó mentére (Don-ecke-be), idegen érdekek védelmében?

[...] Európa gondjai ismét a köztes területeket terhelik, a nyugatiak közben sétálnak. Ezért látszik elkerülhetetlennek az oly nagy reményekkel létrehozott, huszonnyolc országot egybefogó Európai Unió kettő vagy három részre szakadása, ami nem szétszakadást jelent, hanem eltérő érdekeket és gazdasági elképzeléseket és ezek valóra váltását, mint hét-száz évvel korábban a pénzért áru piaci kereskedelem és az árucserre kereskedelmi fel-fogás közötti különbség volt.

Ne felejtjük: az ukrainai konfliktus mérvadó lehet, akárhogy is végződik: a keleti részek Oroszországhoz való csatlakozásával, önállósulásával vagy sajátos területi jogállással. Különleges ízt ad ennek, hogy éppen most döntenek népszavazással Skócia önállósulásáról és a Katalánok is elszakadni készülődnek Spanyolországtól. Jugoszlávia és

Csehszlovákia megszűnése, valamint a Szovjetunió felbomlása óta ez a harmadik, de nem az utolsó hulláma Európa átalakulásának. Ez fokozatosan ássa alá a sok szenvedést okozó versailles-i állampolitikai rendszert, ami a Kárpátok Óreinek jelentősen növeli feladatát a Kárpát-haza újratemetésében.⁸⁶

A 2015-ben tartott megemlékezéseken mindhárom szobornál elmondott beszédekben megjelenik a migránskérdés. A szilvásvárad szobor állíttatója az egyik magyarországi hírportálnak a Kárpátok Óre jelképes üzenetével kapcsolatban az alábbiakat nyilatkozta:

...Ma az üzenet még erősebb, hiszen támadás, migrációs támadás ért bennünket: ha nem védjük meg magunkat, elsöpörnek. Az a szerencsénk, hogy az Orbán-kormány előre gondolkodott, és fontos lépéseket tett ez ügyben, de ez még nem elég. Olyan védelemre volna szükség, hogy ne csak fegyvertelen migránsokkal szemben tudjunk eredményesek lenni, hanem ha kell, fegyveres támadással szemben is. Látnunk kell, hogy soha nem lehet a nemzet védelméről, annak szükségszerűségéről lemondani. Ne higgyük, hogy errefelé soha nem lesz ilyen probléma, hogy mindig béke lesz.⁸⁷

Az előző évekhez hasonlóan a 2015-ös megemlékezésen is jelen voltak Szilvásváradon a határon túli magyar politikusok, valamint Csíkcsomortán székely település képviselői, az ottani Kárpátok Óre szobor felállításának kezdeményezői és kivitelezői is. Ágoston András, a Vajdasági Magyar Demokrata Párt alapítója ezúttal távolmaradt „a Vajdaságot érintő migránsáradat miatt”. Szilvásvárad polgármestere elmondta, hogy a Vajdaságban „szó szerint küzdenek az értékeikért, védik az otthonaikat. A Kárpátok óre szellemisége „most éppen a Vajdaságban a legaktuálisabb. Ágoston András üdvözlő mindenkit, s kérte, értsük meg, hogy most szó szerint harcban állnak” – olvasható a Demokrata hírportál tudósításában, ahol összefoglalták a többi politikus által elmondott beszédek lényegét is.

Szilágyi Zsolt, az Erdélyi Magyar Néppárt elnöke a magyaroknak és Magyarországnak Európa és a kereszténység védelmében betöltött szerepét emelte ki, s egyben Nyugat-Európának is üzent: „Brüsszel nem érti, hogy Magyarország a magyarságot, a keresztény Európát, őseink múltját, fáradozását, véráldozatát akarja védeni. Mi, magyarok, itt a Kárpát-medencében vállaljuk, hogy őrizzük a Kárpátokat, bármilyen mozaikszerűen szórt is bennünket szét Trianon. A Kárpátok óre ma már nemcsak a magyarokat, hanem Európát is őrzi – ezt üzenjük Bécsnek, Berlinnek és Brüsszelnek is. Adja Isten, hogy tíz év múlva is elmondhassuk, a Kárpátok óre mi vagyunk.”

Kovács Miklós kárpátaljai magyar politikus a globalizmus bírálásán túl a katona és az egyenruhás embereknek az „ázsiai hordák” megállításában betöltött pótolhatatlan szerepére helyezte a hangsúlyt: „Egy nagyon szép emlékműnél állunk, mely szemet gyönyörködtetően hirdeti a hazáért helytálló katona dicsőségét. Akik itt vagyunk, valamennyien érzékeljük ezt. De az igazi kérdés az, hogy akik nincsenek itt, az átlag magya-

86 <http://duray.sk/2014/09/a-karpatok-re-szilvasvaradi-szobranal/> (utolsó letöltés: 2017. május 1.)

87 <http://www.demokrata.hu/cikk/europat-oriznunk-kell> (utolsó letöltés: 2017. március 10.)

rok, a magyar nép vajon értékeli-e ugyanezt? [...] A globalizmustól fertőzött átlag magyar úgy érzi, amikor ránéz: nekem ez a formanyelv nem mond semmit. A jelenlegi válságos időknek viszont már látható a pozitív hozadéka, ami bizakodásra adhat okot. Ha most, a napokban kérdeznénk meg az átlag magyart, értik-e azt, mi múlik az egyenruhás ember helytállásán, akkor most valamivel jobban értenék. És kevesebben kezdenének el gúnyolódni, lazaskodni, amikor a rendőrök épp az ázsiai hordát próbálják megállítani Magyarország határán. Néha a valóság gondoskodik arról, hogy füleket tisztítson és szemeket nyisson fel...⁸⁸

A Kárpátok Őrének fő feladatát 2015-ben tehát Európa határainak s a kereszténység védelmében látták, a Kárpátok Őrének szerepét szerintük ezúttal Magyarország tölti be azáltal, hogy megvédi Európát a migránsoktól.

2016-ban ugyancsak a migránsok képezték a beszédek vezérfonalát, azonban ezúttal elsősorban a Magyarország számára az Európai Unió által megszabott kötelező kvóta elleni népszavazásra helyeződött a fő hangsúly.⁸⁹ A szilvásváradai rendezvényre a határon túli politikusok közül ezúttal Duray Miklós nem tudott elmenni, azonban levélben köszöntötte a résztvevőket.⁹⁰

Az Erdélyi Magyar Néppárt honlapján a rendezvényről megjelent beszámoló címe is beszédes: „Október 2-án mi magunk legyünk a Kárpátok őrzői!” A mondatot a párt elnöke, Szilágyi Zsolt által Szilvásváradon elmondott beszédéből emelték ki, amellyel kapcsolatban még az alábbiak olvashatóak:

A megemlékezésen Szilágyi Zsolt hangsúlyozta: a rendszerváltás után talán még soha nem volt annyira aktuális a Kárpátok Őre emlékmű jelentése, mint napjainkban, amikor Európa és az egész Kárpát-medence komoly kihívásokkal néz szembe. „A Kárpátok Őre immár nem csak Kolozsvárra és a kolozsvári magyarokra kell vigyázzon, nem csak az erdélyi és Kárpát-medencei magyarságot kell óvja, hanem egész Európát. Amit a törökök, majd később a kommunisták sem voltak képesek elvenni tőlünk, azt úgy tűnik, a liberális demokrácia jegyében, Európa most meg kívánja tenni: nemzeti értékeinktől, jövőbe nyúló akarunktól akar megfosztani minket” – mondta a Néppárt elnöke, utalva az Európai Unió és Brüsszel migrációs válságra adott válaszára. Szilágyi Zsolt hangsúlyozta: az európai politikai elitnek el kell fogadnia, hogy a magyar közösségnek 50 év kommunizmus után is van önálló véleménye, akaratja és nemzeti tartása. A közelgő magyarországi népszavazás kapcsán Szilágyi elmondta: Erdélyben is arra buzdítják a magyar állampolgárokat, hogy vegyenek részt az október 2-i voksoláson. „Ez a népszavazás többről szól, mint bármely más magyar belpolitikai kérdés. Szavazatunkkal üzenhetünk a világnak, s kinyilváníthatjuk, hogy milyen Európában szeretnénk élni. Legyünk mi magunk a Kárpátok őrzői!” – mondta Szilágyi.⁹¹

88 <http://www.demokrata.hu/cikk/europat-oriznunk-kell> (utolsó letöltés: 2017. május 10.)

89 https://hu.wikipedia.org/wiki/2016-os_magyarországi_népszavazás (utolsó letöltés: 2017. május 10.)

90 <http://www.neppart.eu/szilagyizsolt-oktober-2-an-mi-magunk-legyunk-a-karpatok-orzoi.html> (utolsó letöltés: 2017. május 10.)

91 <http://www.neppart.eu/szilagyizsolt-oktober-2-an-mi-magunk-legyunk-a-karpatok-orzoi.html> (utolsó letöltés: 2017. május 10.)

Ágoston András, a Vajdasági Magyar Demokrata Párt alapítója is kihangsúlyozta, hogy „a népszavazás nem egyszerűen Magyarországot, de az egész térséget érinti, éppen ezért a szavazóképes vajdasági magyarok is részt fognak venni és nemmel fognak szavazni a kötelező betelepítésekről szóló népszavazáson”.⁹² Tehát ezúttal a Kárpátok őrzői azok a magyarok lesznek határon innen és túl, akik szavazatukkal nemet mondanak a menekültek befogadására, ezáltal védve meg Magyarországot.

A szilvásváradai és érintőlegesen a csíkcsonortáni megemlékezéseken is többször szó esett az igazságtalan trianoni döntésről, azonban a budakalászi megemlékezéseknek mindig ez volt a központi témája, de emellett itt is szóba került a magyarok Európa és a kereszténység védelmében betöltött szerepe. A 2015-ben beszédet tartó Varga Tibor jogtörténész⁹³ eléggé sajátos eszmefuttatásának néhány részlete, amit a trianoni döntés kapcsán fontosnak tartott elmondani:

...Ez az ország fel volt ajánlva a szűzanyának, ezt nagyon jól tudjuk... nagyon szépen le van írva, hogy a halála pillanatában Szent István felemelte a kezét az ég felé és a szemét, felajánlotta Magyarországot és benne élő népeket is. Ettől a pillanattól kezdve a Kárpát-medence egy arasszal közelebb volt a mennyországhoz, mint bármely pontja a földnek. Tehát, aki szétdarabolta Magyarországot, az a Szűzanyát sértette meg. [...] Magyarországot védte meg Európát, azt az Európát, amely hálátlan volt velünk szemben [...] Mindent elkövettek, hogy a magyarság ne létezzen. [...] s ha ezt kibírta ez a nemzet, akkor életre van ítélve. [...] Ha volt valaha, vagy követtek el emberiség elleni bűnt, vagy közösség elleni bűnt, akkor talán Hiroshima és Nagaszaki mellett a magyarság ellen követtek el bűnt. És ez történelmi tény, ha tetszik, ha nem. S erre én azt mondom [...], miután nekünk van igazunk [...], magyarnak lenni filozófia, s magyarnak lenni annyit jelent, hogy jónak lenni, s miután mi jók vagyunk, az nem lehet, hogy a rossz győzedelmeskedjen egész időszak alatt. Tehát a helyzet az, hogy ha nem mi győzedelmeskedünk, akkor az unokám, az ükunokám, szépunokám, de győzedelmeskedni fog! Ehhez egyetlenegy kell, hogy legyünk konok magyarok. Ez az egyik, mert magyarnak lenni azt jelenti, hogy az igen igen, a nem pedig nem, tehát minden egyéb a sátánnal való cimborálást jelenti...”⁹⁴

A Dunakesziben elhangzott beszédek általában a trianoni döntéshez kapcsolódó tévhitekre és mítoszokra, városi legendákra épülnek. A 2017-es megemlékezésen beszédet tartó Székita Motorosok tagja szerint „azzal zsarolták [a nagyhatalmak – a szerző megjegyzése] többek között az ő általuk békeszerződésnek csúfolt diktátum aláíróit, hogy akkor engedik csak szabadon a hadifoglyokat, ha ratifikálják a békeszerződést”.⁹⁵

A csíkcsonortáni szobor felavatásán elhangzott beszédek egy részéről a szobor bemutatása kapcsán a fentiekben már szóltunk, azonban a kép teljessé tétele érdeké-

92 Azok a határain túl élő magyarok, akik felvették a magyar állampolgárságot, szavazati joggal rendelkeznének Magyarországon is.

93 Varga Tibor jogtörténész a pszeidotudományos tanok egyik képviselője, előadásait elsősorban a szent koronáról tartja. Szlovákiában is tartott előadásokat, Komáromban egyebek között előadás-sorozatokat tartott a szent koronáról, de más témáról is, 2015-ben például *Szent István intelmei és a migránsok* címmel.

94 https://www.youtube.com/watch?v=EvM8nw8_qFk (utolsó letöltés: 2017. március 10.)

95 <https://www.youtube.com/watch?v=kYyvUhhOrKw> (utolsó letöltés: 2017. július 25.)

ben a későbbi szónoklatokon túl néhány felavatáskor elmondott beszéd idézését ebben az alfejezetben is fontosnak tartjuk.

2013-ban a szobor leleplezésekor elmondott beszédekben elsősorban a pozsonyi csata jelentőségét hangsúlyozták, a megemlékezések időpontját eleve a pozsonyi csata évfordulójának időpontjához igazították. Egyebek közt e rendezvények meghívóin is az „Emlékezünk a honmegtartó pozsonyi csatára”⁹⁶ mottó olvasható. Ferencz Csaba, a község polgármestere más szónokokkal egyetemben úgy beszélt erről a történelmi eseményről, mint az első magyar honvédő háborúról:

A mai napon azért gyűltünk össze, hogy közösen állítsunk emléket annak a több mint egy évezredes akaratnak, amely egybetartott minket itt a Kárpát-medence ölelő karjaiban. Azért vagyunk itt, hogy egy olyan nagy csatánkról emlékezzük meg mi magyarok, melyre büszkék vagyunk, melyet a feledés homályába próbálnak száműzni előlünk. Mert mi is történt akkor 907-ben? Az akkori Nyugat-Európa, a frank birodalom fogott össze és teljes haderejét latba vetve tett kísérletet a Kárpát-medencei magyarság megsemmisítésére, fizikai felszámolására. A június 4. és 7. között zajló pozsonyi csatában Árpád vezérértével az egységes vezetés alatt harcoló magyar hadsereg történelmi győzelmet aratott. Győztek, mert a Kárpát-haza szent földjét, a magyar nemzet szabadságát és eljövendő békés építő munkáját védték. Azt tartják, hogy a honfoglalás ezzel a sorsdöntő csatával fejeződött be, egyben ez volt az első honvédő háború.⁹⁷

Gubcsi Lajos⁹⁸ magyarországi vendég eléggé sajátos módon idézte fel beszédében a pozsonyi csata történetét:

...Még meg sem melegítettük otthonunkat, még el sem foglaltuk helyünket, amikor úgy döntöttek rólunk, tőlünk függetlenül, hogy nincs itt a helyünk, sőt nincs helyünk sehol se. Még csak néhány év telt el a honfoglalás percei, Verecke óta, még éppen csak birtokunkba vettük a mai Felvidéket és a Dunántúlt, amikor úgy gondolták, hogy nekünk itt nincs helyünk és Nyugat-Európa, a mai Nyugat-Európa egyesített hadai rontottak ránk. Király, hercegek, érsekek, püspökök, apátok, grófok, egész Nyugat-Európa, mert hogy fegyverbe volt fogható. Úgy gondolták, hogy ez az ő földjük, Pannónia az övéké, mert az volt, korábban. Úgy gondolták, hogy ez az idegen barbár nép megsemmisíthető egyetlen nagy kardcsapással. Nekünk rontottak tehát és június végétől a magyar nép, a magyar törzsek vezetői észlelték, hogy jön a veszély. Hangsúlyoznám e napokat, hiszen összesen csak néhány nap állt a haza megmentésére. Egy Kárpát-medencei méretű, 1000 kilométeres átmérőjű, máshol 800 kilométeres átmérőjű körben néhány nap alatt az akkori kor, az akkori technika, az akkori szervezethez vagy szervezetlenség keretei között. Hiszen június 28-án észlelték először, hogy a mai Béctől nyugatra a Duna két partján nagy erők közelednek felénk. Rohantak a futárok a törzsekhez délre, keletre, nyugatra, északra, hogy fegyverbe hívják egymást. Hiszen a korabeli magyar állam nem lehetett állam, nem

96 <http://csomortan.ro/index.php?menuID=311&event=751&id=399> (utolsó letöltés: 2017. április 20.)

97 <https://www.youtube.com/watch?v=ezTsJAATgdg> (utolsó letöltés: 2017. április 20.)

98 http://www.amm-gubcsi.hu/rovat/8/gubcsi_lajos_eletrajza-a_mm (utolsó letöltés: 2017. április 20.)

lehetett egység. Éppen csak megszállták a Kárpát-medencét, egy-egy törzs egy-egy nagy területet. A mai Délvidéket, a mai Erdélyt, a mai Északkelet-Magyarországot, a mai Felvidéket, a mai Alföldet, a mai Dunántúlt. Hogy milyen lehetett ez a nép, hogy milyen lehet ma is, arra legyen itt példaképpen, hogy mi történt itt néhány nap alatt. Néhány nap alatt sok száz kilométeres távolságról érkeztek meg csapatok egy helyszínre, mégpedig az akkori felfogás szerint lehetőleg a határon feltartani őket, nem beengedni pusztítani, megállítani a gyepűknél.⁹⁹

Csikcsomortánban a március 15-i megemlékezéseket és minden más fontosabb ünnepséget ennél a szobornál tartanak, a polgármester 2015-ben tartott beszédében meg is említette, hogy ez lett a falu központi tere.¹⁰⁰

A 2015-ben elhangzott beszédek számos témát érintettek. A szónokok foglalkoztak a magyar összetartozás és az autonómia kérdésével, a magyar népesség csökkenésével, a gyermekvállalás kérdésével, de felmerült az Európába érkező migránsok kapcsán a határvédelem fontossága is. Ráduly Róbert Kálmán, Csíkszereda egykori polgármestere a Kárpát-medencei magyarok számának csökkenése és a kivándorlás kapcsán gyermekvállalás és a „csemetenevelés fontosságáról is beszélt. „A facsemeték a szó legszorosabb értelmében is fontosak, de még fontosabbak ezek a fiatalok, merthogy a mai önboldogulást és egyéni boldogulást kereső világban, amikor a jelen számít és a holnapnál nem látunk tovább, ez az egyedüli olyan lény a környezetünkben, a saját gyerekünk, amely arra kész, hogy azért a jövő évre, a tíz év múlva is, a következő generációra is gondoljunk.” Erős kritikával illette Klaus Werneg Johannist,¹⁰¹ Románia elnökét, szemére vetve, hogy meg se próbált gyereket örökbe fogadni, „ha már a Jóisten nem adott neki”. Szerinte az elnök „abortuszt követett el akkor, amikor dönteni kellett, hogy az ő pillanatnyi érdeke a fontosabb, mint a jövő”.¹⁰²

Bíró Zsolt, Magyar Polgári Párt elnöke beszédének vezérmotívuma az autonómia kérdése volt: „Kemény fából faragták a Kárpátok őrét, kemény fából, akár a széket, de a legkeményebb fát is kikezdi az idő, aztán jöhet az állagmegóvás, a múzeumban való konzerválás. Nem ilyen sorsot képzelünk el gyerekeinknek, unokáinknak. Nem rezervátumra vágunk, nem akkor akarunk autonómiát, amikor annak már nincs tétje. Az autonómiát addig kell elérnünk, míg életképes közösségként állunk a Kárpát-kanyarban, a magyarság legkeletibb bástyájaként a Kárpát-hazában.”¹⁰³

Sándor Krisztina, az erdélyi Magyar Nemzeti Tanács ügyvezető elnöke beszédében érintette a migráció kérdését is, rámutatva, hogy a *Kárpátok Őrének* az üzenete időse-

99 <https://www.youtube.com/watch?v=eZTsJAATgdg> (utolsó letöltés: 2017. április 20.)

100 Daczó Dénes: Békeidőben folytatott harc. <http://hargitanepe.eu/bekeidoben-folytatott-harc/> (utolsó letöltés: 2017. május 10.)

101 Klaus Werneg Johannist 2014-től a Keresztény-Liberális Párt elnöke, 2014 decemberétől Románia köztársasági elnöke. Bővebben lásd: https://hu.wikipedia.org/wiki/Klaus_Johannis#Rom.C3.A1nia_eln.C3.B6ke (utolsó letöltés: 2017. április 20.)

102 Daczó Dénes: Békeidőben folytatott harc. <https://hargitanepe.eu/bekeidoben-folytatott-harc/> (utolsó letöltés: 2017. április 20.)

103 Uo.

rűbb, mint gondolnánk, a határok védelme az elmúlt hetekben a legfontosabb feladattá vált: „A határokat mindig meg kellett őrizni. 1108 évvel ezelőtt Pozsonynál, közel 100 évvel ezelőtt Kolozsváron, és meg kell védeni ma is, holnapután is.”¹⁰⁴

Ráduly Róbert Kálmán a 2016-os megemlékezésen elsősorban az elnyomásról beszélt, véleménye szerint a magyarság őrlődik, s a közösség megfélemlítése zajlik Romániában. Mezey János, Gyergyószentmiklós volt polgármestere a pozsonyi csatával kapcsolatban a szerinte idegen érdeket szolgáló történetírásról fejtette ki véleményét, s negatív értelemben szólt a liberalizmusról és a globalizmusról:

*Bár a pozsonyi csata a magyar honfoglalás sorsdöntő befejező eseménye volt, akár a magyar történelem első honvédő háborúja nevet is viselhetné, mégis, mint történelmi eseményt sokáig nem értékelte kellően az idegen érdekeket kiszolgáló történetírás. [...] Hiszem, hogy a nemzeti érzélem nem fog csupán a sportteljesítmények eredményeire, szorítkozni, hanem áttöri a liberális globalista gátakat és a magyar név újra szép és méltó régi nagy híréhez, és hiszem, amit ránk kentek a századok, képes lesz lemosni a gyalázatot.*¹⁰⁵

Tőke Ervin, az Erdélyi Magyar Néppárt csíkszéki elnöke az ellenség elleni védekezés szükségessége kapcsán megemlítette, hogy „ez az emlékmű azt a biztos pontot, azt a biztos vonalat jelzi, amit Árpád apánk ránk hagyott, egy éber katonai rendszert, ami lezárta a hágókat”. Akkor tudták, ki az ellenség, kire kell lőni, azonban ezzel szemben véleménye szerint „...manapság az ellenség bent van. Manapság a látható és láthatatlan ellenséget is le kell verni ahhoz, hogy egyszerűen megmaradjunk. Vajon képesek vagyunk-e most felismerni, hogy ki a látható és ki a láthatatlan ellenség? Vagy tehetetlenül nézzük, ahogy az évszázados oszlopok magukba roskadnak, a ránk hagyott örökség leég, és nem tudjuk, hogy mit kell tenni, mivel kéne közbelépni.”¹⁰⁶ Arról, azonban nem szólt, hogy kik alkotják a belső ellenséget. A csíkcsmortáni megemlékezéseken a fent idézett Mezey Jánoshoz hasonlóan a szónokok szinte mindig megemlítik, hogy a történetírás elhallgatta a pozsonyi csata jelentőségét, valamint kihangsúlyozzák, hogy az ellenség ki akarta irtani a magyarokat. 2016-ban a konferenciáé is ezekkel a szavakkal nyitotta meg a rendezvényt:

*...1109 évvel ezelőtt Pozsonynál őseink dicsőséges győzelmet arattak a magyarok ellen törő, az őket kiirtani akaró ellenség felett. Akkor így szólt a parancs: „Decretum ...Ugros eliminandos esse”, vagyis elrendeljük, hogy a magyarok kiirtassanak. 907-ben szükség volt az őrt álló és küzdő katonára. A nemzet összefogott és győzött. Ma e győzelem előtt tisztelgünk és örvendünk, hogy ez az emlékmű már három éve Csomortán ékessége, ami továbbra is hirdeti az összefogás, a figyelem és az örökös fontosságát.*¹⁰⁷

104 Uo.

105 <http://www.csomortan.ro/index.php?menuID=257&event=1188&id=257> (utolsó letöltés: 2017. június 2.)

106 <http://www.csomortan.ro/index.php?menuID=257&event=1188&id=257> (utolsó letöltés: 2017. június 2.)

107 2017-ben ugyanezekkel a szavakkal nyitotta meg a konferenciáé az ünnepséget, csupán az évforduló évét aktualizálta. <http://www.csomortan.ro/index.php?menuID=311&event=1270&id=399> (utolsó letöltés: 2017. június 26.)

A pozsonyi csata kapcsán nagyon sok tévhit került be a köztudatba, és az internetnek köszönhetően rohamosan terjed egyre tovább. Ezek az ünnepségek szónokainak beszédében is folyamatosan megjelennek, mint például a magyarok ellen törő több százezres többszörös katonai túlerő hadsereg mítosza, vagy pedig az az állítás, miszerint a pozsonyi csata tananyag a West Point Akadémián.¹⁰⁸ A tévhitok terjesztéséhez tehát a csíkcsmortáni megemlékezések szónokai nem kis szerepet játszanak, s nem csupán a rendezvényen részt vevők körében, hanem az interneten is, hiszen a rendezvényekről számos helyen jelenik meg tudósítás, illetve megtekinthetőek az ezekről készült videofelvételek is.¹⁰⁹

Trianonnal kapcsolatban ugyanezt mondhatjuk el, elsősorban a budakalászi megemlékezésekkel, beszédekkel kapcsolatban. Ahogy erről e fejezetben fentebb már említettük, a szónokok egyrészt műkedvelő történészek, vagy pedig a pszédotudományos történelemszemlélet képviselői. Valamennyi szobor kapcsán elmondható tehát, hogy az ezeknél beszédet mondó szónokok által elmondottak jelentősen hozzájárulnak a történelmi tévhitok terjedéséhez.

Forró Albert történelemtanár volt az első, aki 2017-ben a pozsonyi csata 1100. évfordulójára rendezett csíkcsmortáni ünnepségen részletesen szólt a nemzeti áldozatkészség szobortípus történetéről és eredeti funkciójáról, így az eredeti kolozsvári szobor teljes történetével is ekkor ismerkedtek meg a résztvevők. A két másik szobornál tudomásunk szerint ez még nem történt meg. A pozsonyi csatával kapcsolatban azonban 2017-ben egyrészt a megszokott romantikus klisék hangzottak el, s az egyik szónok az akkori eseményeknek még inkább kiszínezett, s részben még módosított variációját mondta el a jelenlévőknek. Ebben az évben a polgármester idézett Levente Miklós műkedvelő költő 2013-ban írt *Kárpátok őre* című verséből, a fentebb említett történelemtanár pedig a Kormorán együttes *Kárpátok őrei* című szerzeményének első soraival nyitotta beszédét. Az egyik szónok „Isten éltesse Magyarországot. Hajrá Magyarország, hajrá Székelyföld” szavakkal zárta beszédét.¹¹⁰

108 <http://tudatbazis.hu/hisz-sztori/a-907-es-pozsonyi-csata-tananyag-a-west-point-akademian>, http://tenyleg.com/index.php?action=recordView&type=places&category_id=3534&id=329365 (utolsó letöltés: 2017. június 2.)

109 Nagyon sok cáfolat is megjelenik a világhálón, azonban ezekkel a közkezdvelt mítoszokkal szemben kevésbé tűnnek eredményeseknek. Lásd pl.: <http://www.urbanlegends.hu/2013/07/tevhitek-a-magyar-kalandozasokrol/>, vagy http://tenyleg.com/index.php?action=recordView&type=places&category_id=3534&id=329362, a seregek létszámára vonatkozóan: http://tenyleg.com/index.php?action=recordView&type=places&category_id=3534&id=329778 (utolsó letöltés: 2017. június 2.)

110 <http://www.csomortan.ro/index.php?menuID=311&event=1270&id=399> (utolsó letöltés: 2017. június 26.)

9. Összegzés

Hogy Csíksomortánban éppen a pozsonyi csatára való emlékezés lett a vezérmotívum, kapcsolódik ahhoz a törekvéshez, amelynek célja ennek az „eltitkolt” történelmi eseménynek a minél szélesebb körben való megismertetése, s nem utolsósorban annak hangsúlyozása, hogy a magyarok győztes csatákat is vívtak. A Kárpát-medencében az utóbbi években egyre több helyen emlékeznek meg erről az eseményről mint a magyar történelem legnagyobb „honmentő” győzelméről, az „első honvédő háborúról”, és az ebből az alkalomból állított különféle emlékművek száma is növekvő tendenciát mutat (pl. Gödöllőn, Kiskunhalason, Zalaegerszegen stb.).¹¹¹ A szélsőjobboldali szervezetek körében is évről évre nagyobb hangsúllyal jelenik meg az „eltitkolt” pozsonyi csata megünneplése, ami a budapesti Hősök terén 2012-ben első alkalommal tartott megemlékezésben¹¹² csúcspontot ért el, s amely azóta rendszeressé vált. A rendezvényen többek közt felvonulnak a különféle paramilitáris szervezetek, csoportok is.¹¹³ A pozsonyi csata, a „magyarok megsemmisítésére törekvő” nyugati hadak támadása jól illeszthető az Európa Unió elleni aktuális diskurzusba, s párhuzamot lehet vonni az akkor „a magyarokra törő” Nyugat, és napjainkban az EU, valamint az Amerikai Egyesült Államok ún. magyarellenes politikája között. A szónokok éppen ezeket a toposzokat hangsúlyozzák ki előszeretettel beszédükben, s a jelenlegi magyar kormánnyal szemben megfogalmazott minden kritikát magyarok elleni támadásként értelmeznek.

A pozsonyi csata ünneplése kapcsán az évek során egyre erőteljesebben jelennek meg a különféle pszeudotudományos elméletek is, a pogány és a keresztény szakrális elemek bizarr keveredése, egy elképzelt ún. nemzetvallás prezentálása, amely folyamatosan újabb elemekkel egészül ki. Az igazságtalan trianoni határok kritikája is állandó témája a megemlékezéseknek. Eléggé furcsán hat a keresztény birodalmak ellen harcoló pogány Attila és a hunok kapcsán a kereszténység éppen Attila általi megőrzésének hangsúlyozása. A budapesti megemlékezések, a sámánok, betyárok, cifraszűrt viselő pásztorok és más, többek közt a különféle harcászati csoportok öltözetében, ostorukat csattogtatva felvonulók,¹¹⁴ valamint a műsor programja, s az ott elhangzott beszédek megérdemelnének egy alapos szemiotikai elemzést. A szónokok a pozsonyi csata kapcsán mindig nagy hangsúlyt fektetnek az „eltitkolt”, „igaz magyar történelem” megismerésének fontosságára, amit az önjelölt szakértők szerint a gonosz hatalmak

111 https://www.youtube.com/watch?v=ys0wXry_Zck, https://www.youtube.com/watch?v=v9o_VowtXUM, <https://www.youtube.com/watch?v=H5Ve0qcoXvg>, <https://www.youtube.com/watch?v=wrDOP3oZlFw> (utolsó letöltés: 2017. március 10.)

112 <https://www.youtube.com/watch?v=AfOKgqVvz6M> (utolsó letöltés: 2017. március 10.)

113 <https://www.youtube.com/watch?v=8TBe4YkaS1U>, <https://www.youtube.com/watch?v=1YmKENPkHoM>, <https://www.youtube.com/watch?v=o-1hD8zpv2w>, <https://www.youtube.com/watch?v=1kKjQajnRmw>, <https://www.youtube.com/watch?v=RNSUJqTI-bg> (utolsó letöltés: 2017. március 10.)

114 <https://www.youtube.com/watch?v=tVRaUrCGOYY> (utolsó letöltés: 2017. július 25.)

és az azt kiszolgáló nemzetáruló magyarok, elsősorban a történészek miatt nem ismerhettek meg eddig a magyarok.

Az egykor jótékonyági célból állított, s nem mellesleg katonai propagandát szolgáló *Kárpátok Őre* újraállított másolatai napjainkban is a politikai propaganda eszközeinek tekinthetők, hiszen az ezeknél szervezett ünnepeken elmondott beszédek kezdettől fogva a jobboldali, s nem utolsósorban a hivatalos magyarországi kormánypolitikát, párt-ideológiát és célokat tükrözik vissza. A *Kárpátok Őrének* másolatai egyúttal a nemzeti összetartozás eszméjét szolgáló objektumok is, az ezeknél tartott megemlékezések fórumává váltak annak a több mint százéves diskurzusnak is, mely szerint a magyarok a *Kárpátok Őréhez* hasonlóan védik nem csupán Magyarország ezeréves határát, hanem Európát is, ezzel mintegy igazolva a magyar kormány által a déli határon azzal a céllal létesített kerítést, hogy megakadályozza a migránsok belépését az országba, azaz megvédje az országot az az európai keresztény kultúrát elpusztítani szándékozó idegenektől. A szobrok a nemzeti és a hadi romantika jegyében születtek újjá, s az ünnepek szónokai is elsősorban a történelmi eseményeket és a magyarok küldetését romantikusan értelmező gondolatiságot képviselik. Bizonyos értelemben a történelmi emlékezet kisajátításáról is beszélhetünk, hiszen a nemzeti áldozatkészség szobrok csoportjába tartozó objektumok állítása nem magyar kezdeményezésből született, s nem csak Magyarországon állítottak ilyeneket, a szobor körül kialakult, s annak történetét méltató aktuális diskurzus azonban már nem ezt közvetíti. Az utóbbi évek történései, s legfőképpen az Európába érkező migránsok számának nagymértékű megnövekedése következtében lényegében ma is a propaganda eszközei, hiszen a határok őrzése a magyar kormány egyik elsődleges politikai céljává vált: a *Kárpátok Őrének*, vagyis a magyar nemzetnek, Magyarországnak ismét van valós feladata: a migránsok elleni védelem. Nem csodálkozhatunk tehát, hogy állításuk óta mindhárom másolat szerepe jelentősen felértékelődött. A *Kárpátok Őre* mint jelkép tökéletesen illeszkedik a jelenlegi magyarországi kormánypolitika eszköztárába, médiuma lett a magyarságnak Európa, a Nyugat védelmében betöltött történelmi szerepének közvetítésére. A megemlékezők interpretálása szerint a *Kárpátok Őre*, a *Kárpátok Őrei* napjainkban lényegében azonosak a nemzetükért és a kereszténységért aggódó s azt védő magyarsággal.

Irodalom

- Achleitner, Gunda (Hrsg.) 2014. Der Wehrmann in Eisen. Nagel für den guten Zweck. Wien, Verlag Bibliothek der Provinz.
- L. Juhász Ilona 2005. „Fába róva, földbe ütvé...” A kopjafák/emlékoszlopok mint a szimbolikus térfoglalás eszközei a szlovákiai magyaroknál. Komárom–Dunaszerdahely, Fórum Kisebbségkutató Intézet–Lilium Aurum Könyvkiadó. /Interethnica, 8./
- L. Juhász Ilona 2007. A háború jelei. *Acta Ethnologica Danubiana. A komáromi Etnológiai Központ Évkönyve* 8–9. Fórum Kisebbségkutató Intézet–Lilium Aurum Könyvkiadó, 79–132. p.
- L. Juhász Ilona 2008. Die Zeichen des Krieges. *Acta Ethnographica Hungarica*, 53/1, 23–41. p.
- L. Juhász Ilona 2010a. Vaskatona, vaskorona, vasturul. A nemzeti áldozatkészség szobrai az első világháborúban. *Acta Ethnologica Danubiana. A komáromi Etnológiai Központ Évkönyve* 12. Fórum Kisebbségkutató Intézet–Lilium Aurum Könyvkiadó, 11–38. p.

- L. Juhász Ilona 2010b. *Neveitek e márványlapon... A háború jelei*. Komárom–Somorja, Fórum Kisebbségkutató Intézet /Jelek a térben, 3./
- L. Juhász Ilona 2014. A nemzeti áldozatkészség szobrai. *Új Szó*, 67, 2014. július 19. 19. p. (Szalon 8, 2014/28)
- L. Juhász, Ilona 2016. Od charity k irendentizmu? Zmena funkcie jedného typu objektov z prvej svetovej vojny. Strážca Karpát v 21. storočí. In *Lidé a města ve velkých válkách. Pohled etnologa (antropologa) / Społeczeństwo miasta w kontekście I i II wojny światowej. Spojrzenie antropologa*. Blanka Soukupová–Róza Godula-Węclawowicz–Grażyna Ewa Karpińska a kol. Praha, Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy 2016. 113–125. p. /Urbánní studie, 10./
- Loidl, Tristan 2004. *Andenken aus Eiserner Zeit. Patriotische Abzeichen der österreichisch-ungarischen Monarchie 1914–1918*. Wien, Verlag Militaria.
- Szabó Dániel 1994. A nemzeti áldozatkészség szobra (Avagy fából vaskatona). *Budapesti Negyed*, 2/1, 59–84. p.

ILONA L. JUHÁSZ

GUARDIAN OF THE CARPATHIANS AND IRON TURUL. THE REBIRTH OF A FIRST WORLD WAR STATUE TYPE WITH AN UPDATED IDEOLOGICAL MESSAGE

During World War I, there was an initiative starting in Vienna to set up a wooden statue for charitable purposes, for which people could buy nails or sheet irons for different sums, and the money thus collected was used to support war orphans, war widows, disabled veterans etc. The Austrian example was followed on the territory of Hungary too, and, among others, in Kolozsvár there was set up a statue named “Guardian of the Carpathians”, and the “Iron Turul” in Nyitra. After the war these statues were removed by the new power and were forgotten by the public as well. However, over the last few years we can witness a kind of rebirth of the statues: they have been remade – the Guardian of the Carpathians even in several (3) copies – on the basis of utterly different ideological considerations, and set up elsewhere than at their original place. The very first copy of the Guardian of the Carpathians in Hungary (in Szilvásvárad) gained a new function as a symbol of national cohesion, the second one, in Dunakeszi, as a Trianon memorial, while the third one, located in Szeklerland, Romania (in Csíkcsomortán), commemorates the Battle of Pozsony. The Iron Turul of Nyitra was set up again in Alsóbodok, a village situated in the Zobor Region, Slovakia. This study examines these new statues, explores the old and new myths and rituals they are associated with, and looks into the message etc. they transmit.

Melléklet

Levente Miklós:
A Kárpátok őre

A Kárpátok őre visszakerült végre a helyére
A Csiki havasok bérceinek vigyázó tövébe.
Szilvásvárad után Csomortánban áll most őrt
Vigyázza a magyar hazát, mely azóta megtört.

Az első nagy háborúban állították Kolozsvárt
De nemsokára a betörő románoknak útjában állt
Eltüntették, felrobbantották gyalázón faszobrát
Elfoglalva egész Erdélyt, a régi magyar hazát.

Őrt álló magyar katona, juhász szűrbe, subába
A Kárpátok határbércseit rendületlenül vigyázza
A pásztorbot helyét sajnos fegyver veszi már át
Mert védeni kell a magyar haza ezeréves határát.

A székely határőrök becsülettel védik is azt
De a belső széthúzás ország szakadást támaszt
Most már csak a szülőföld határát, ha még védi
Mert ezt is már újabban végső veszély fenyegeti

Kárpátok őre, ki kell állni magas határhegyre!
Ne engedni be az ellenséget ide a szülőföldre!
Mert elveszik azt is akárcsak a magyar hazánk!
Őrt kell állnunk mindannyinknak a maga módján!

Fegyverrel, politikával nem tudtuk megvédeni a hazát
Más megoldást kell keresni, hatékonyat, továbbra hát
Belakni és kultúránkkal fenntartani távlatilag is azt
Mely idehaza, jövőt is ígér, megélhetést, itt maraszt.

A Kárpátok valódi őre számunkra a fenséges Isten léssen
Ki hitünk által megtart továbbra is itt az ősi szülőföldön
Ha van kitartás, akarat, vigyáz ránk a Kárpátok őre
Hogy visszakerüljön minden a maga jogos helyére.

A Pozsonyi csata

A Pozsony-i csata ezerszázhat éves dicső emléke
Kevésbé ismert sajnos a magyar történelemben
Pedig nemzeti létünk, fennmaradásunk függött tőle
Hogy megmaradunk-e itt Európa kellős-közepébe

A féltékeny Nyugat szövetkezett ellenünk akkor is
Kiirtani akarja a magyart Európában végleg, gyökeres
Százezer katonával tör ránk pusztítón Pozsonynál
De a harmadnyi magyar csapat neki bátran ellenáll

Árpád honalapító atyánk bátor, példás vezetése alatt
Összefog a magyar nép s lesz egy nemzet, egy akarat
Bár odavesz a nagy csatában Árpád s négy harcos fia
De győzelemre viszi népét, megvetve lábát idehaza

Megszilárdítja vele a fenyegetett magyar Kárpát hazát
Nem támadják már annak népét nyugatról sem határát
Majd másfél évszázadig nem is próbálkoznak még vele
Az élethez való jogát ezzel e hazában bátran megvédte

Azután még sokan próbálkoztak sajnos, hasonlóan
De ezerszáz év óta a magyar haza ma is még megvan
Bár sok áldozattal, csonkítva is, de él még a nemzet
Reméljük, újabb évezredekbe majd az még elvezet

A Pozsony-i csata mérföldkő s egyben példakép
Hogy védheti meg a hazát egy harcos, bátor nép
Büszkék lehetünk egykori honalapító hős őseinkre
Méltóak legyünk hozzáuk mi is most s az eljövendőbe

Forrás: <https://www.facebook.com/karpatokore/posts/571662159642938>